

NATURFREDNING I NORGE

Å R S S K R I F T 1 9 4 2 — 1 9 4 3

*Pingviner etter ankomsten til Gjesvær
i Finnmark.*

Holmenkollbanen

gir den beste start

for

Nordmarksturer

NATURFREDNING I NORGE

*LANDSFORBUNDET
FOR NATURFREDNING
I NORGE*

ÅRSSKRIFT
1942 — 1943

TRYKT HOS FABRITIUS & SØNNER

OSLO 1946

I N N H O L D

<p>A. Bernhoft-Osa. Krigen og fuglelivet i Rogaland (ill.) S. 3</p> <p>Gerh. v. d. Lippe. Reservater for fuglelivet i skjærgården » 7</p> <p>Henrik Printz. Uriankai, landet hvor naturen ennå får rå seg sjøl (ill.) » 8</p> <p>Carl Schøyen. Skamstøtten (ill.) » 15</p> <p>Har kongepingvinen hekket på vår kyst? (ill.) » 16</p> <p>Bjørnestammen vokser til igjen » 19</p> <p><i>Landsforbundet for naturfredning i Norge.</i></p> <p>Hanna Resvoll-Holmsen in memoriam » 21</p> <p>Årsberetning for 1942 og 1943 » 22</p> <p>Landsforbundets organisasjon og kontor . . . » 22</p> <p>Saker som har vært behandlet » 23</p> <p>Fuglefredningen » 23</p> <p>Bøkeskogen ved Fevang » 24</p> <p>Regnskap for 1942 » 25</p> <p>Regnskap for 1943 » 26</p> <p><i>Østlandske kretsforening.</i></p> <p>Årsberetning for 1942 og 1943 » 27</p> <p>Forholdene på Mølen, Toftcholmen og Ranvikholmen » 27</p> <p>Fredet ved forordning » 28</p> <p>Regnskap for 1942 » 30</p> <p>Regnskap for 1943 » 31</p> <p><i>Agder Naturfredningsforening.</i></p> <p>Årsberetning for 1942 » 32</p> <p>Valg » 32</p> <p>Årsberetning for 1943 » 33</p> <p>Regnskap for 1942 » 34</p> <p>Regnskap for 1943 » 34</p>	<p><i>Rogaland Naturfredningsforening.</i></p> <p>Årsmelding for 1942 og 1943 S. 35</p> <p>Smokkevatnet og Børaunen » 35</p> <p>Fredlysning av noen fugleholmer i Ryfylke » 35</p> <p>Fuglelivet ved lille Stokkavatn » 36</p> <p>Fredningsplakater » 36</p> <p>Fylkestingets vedtak om fredning av fuglelivet » 37</p> <p>Oppkjøp av fuglevinger og fuglefjær » 37</p> <p>Rugekasser for småfugl » 37</p> <p>Opplysningsarbeidet » 38</p> <p>Fortidsminnene » 38</p> <p>Foreningens økonomi » 39</p> <p>Årsmøte » 39</p> <p>Regnskap for 1942 » 40</p> <p>Regnskap for 1943 » 41</p> <p><i>Vestlandske kretsforening.</i></p> <p>Årsberetning for 1942 og 1943 » 42</p> <p>Fredning av dyrelivet i Bergens kommunes fjellstrekninger » 42</p> <p>Fredede trær » 43</p> <p>Fredning av kristtorn i Møre og Romsdal fylke » 43</p> <p>Rugekasser for småfugl » 43</p> <p>Sjøfuglene » 44</p> <p>Kartotek over fredninger » 44</p> <p>Foreningens 25-års jubileum » 45</p> <p>Større fredninger » 45</p> <p>Enkeltfredninger av trær » 45</p> <p>Regnskap for 1942 » 47</p> <p>Regnskap for 1943 » 48</p> <p><i>Trøndelag Naturfredningsforening.</i></p> <p>Regnskap for 1942 » 49</p> <p>Regnskap for 1943 » 49</p> <p><i>Nordland Naturfredningsforening » 50</i></p>
---	--

KRIGEN OG FUGLELIVET I ROGALAND

Av A. Bernhoft-Osa

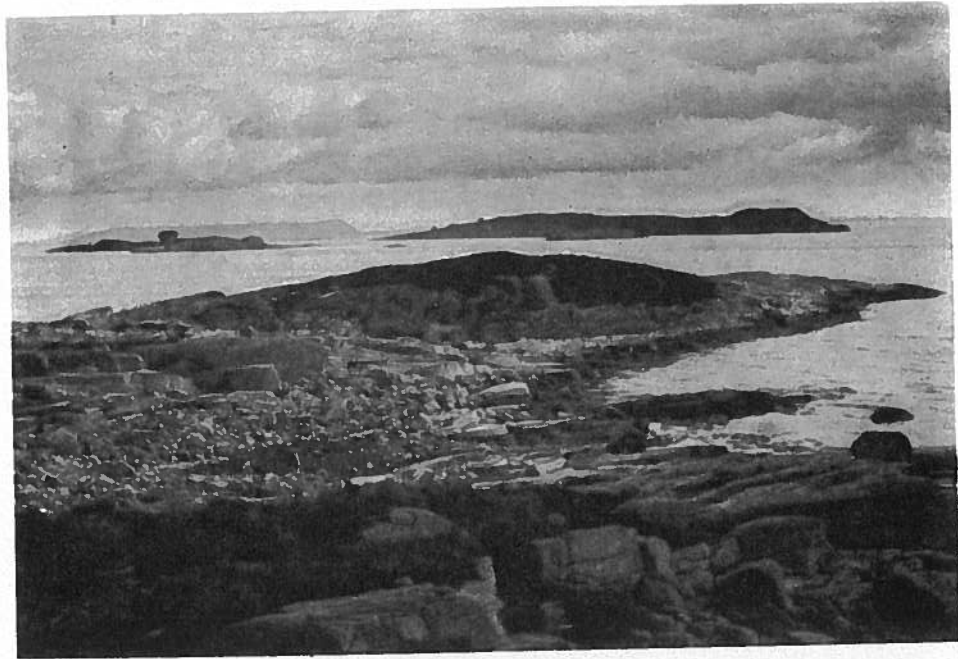
Som kjent er det i årenes løp gjort meget for å verne om Jærens særmerkete fugleliv. Det var avdøde konsul *Frederik Hansen* som for en 20 år siden gjorde opp-taket. Arbeidet, som har gitt så gode re-sultater, ble ført videre av Stavanger Museum ved konservator *Schaanning* og senere overtatt av Rogaland Naturfred-ningsforening.

Innenfor en del områder er alt dyreliv blitt fredet etter naturfredningsloven. Så-ledes er Rott — som en gang kunne be-tegnes som Norges sydligste fuglevær — og flere av de omkringliggende holmer og øyer fredet. Det samme gjelder Kvitsøyene lenger nord. Under krigen er det lyktes å skaffe fuglene noen nye reservater på Bø-raunen og ved Smokkevatnet på Hogne-stad. Hertil kommer 6 holmer utenfor Vik i Nedstrand og 2 ved Sjernarøy.

Men det som mest har bidratt til at Rogalands fuglefauna var i slik gledelig oppgang, er uten tvil et vedtak av fylkes-tinget som gjennom flere år totalfredet de fleste av jærfuglene. — Fra enkelte hold ble det påstått at vedtaket ikke gjorde noen nytte, men dette motbevises av de

klare fakta. En lang rekke fugleslag øket i tall år for år, selv om det etter hvert som Jæren legges under kultur er blitt færre gode tilholdssteder for mange av fuglene. Blant arter som var blitt tallrikere i de senere tider, kan jeg nevne f. eks. ær-fugl, ringgås (fagergås), de ymse gressender, spove, kjell, vipe, sothøne og sivhøne. Også bestanden av den sjeldne toppdykker lot til å klare seg bra.

En del ulovlig jakt og eggrovning var det nok, men fuglene fikk stort sett fred. — Så kom da krigen. Og alt første våren tok det til å strømme inn med klager over at soldatene skjøt ender og andre fredlyste fugler. Ja, de nyttet til og med maskin-gevær. Ringgjess og ender ble knallet ned mens de lå på reiret eller svømte omkring med dununger. Og i lange rekker trålet tyskerne marker og myrer. Alt som het egg ble tatt — enten de var nylagte eller sterkt ruget. Ved Grudevatnet f. eks. kunne man se soldater med store bøtter fulle av egg. Det var utrolig at representantene for et land som regnet seg som en av de førende nasjoner når det gjelder naturvern, fikk lov til å fare slik frem år etter år. Særlig

Fra de fredlyste holmer ved Nedstrand. Rugested for grågås - I bakgrunnen sees Topnesholmen.

BERNHOLT-OSA FOT.

når en tenker på at tyskerne hadde egne fagfolk inne i Oslo som skulle ta seg av norsk jakt og naturvern. Det eneste resultat vi så her borte i Rogaland, var en papirbestemmelse som totalfredet ærfuglen i hele landet.

Folk sendte inn klager over soldatenes opptreden, men de skyldige ble visstnok aldri funnet. — Vår forening henvendte seg både til Landsforbundet og direkte til den tyske overkommando gang på gang. Dette førte til at vi fikk tillatelse til å anbringe oppslag på tysk i de fredede områder. Og i 2 eller 3 tilfelle utsendtes en dagsbefaling til troppene om at eggrovning og jakt var forbudt. Dette så ut til å hjelpe litt i den første tid, men senere var det helt håpløst å gjøre noe for å verne fuglene.

Fra Reichskommissariatet i Kristiansand S. ble det tatt skritt for å få opphevet fylkestingets fredningsvedtak. Og nede i traktene ved Grudevatnet — Jærens rikeste fuglevatn — ble en mann sendt rundt for å leie jaktretten hos bøndene. Men bare en eneste grunneier — en N. S.-mann — skrev seg på lista.

Sommeren 1943 gjorde jeg en henvendelse til fylkestinget for å få fornyet fredningsvedtaket. I den anledning mottok jeg en deputasjon med den ivrige fuglevenn, ordfører *Lars Ramndal* i spissen. Han meddelte at det fra N. S.-hold ble gjort forsøk på å hindre at fylkestinget gikk med på forslaget, da det gjaldt å skaffe landet mer mat (!). Det lyktes imidlertid å få vedtaket fornyet til utgangen av 1943. Men «riksjegermesteren» ville av ymse

grunner — bl. a. av «politiske» — ikke godkjenne fylkestingets visstnok enstemmige henstilling. Grunnen til dette kan man lett tenke seg.

Oppslagene i de fredede områder ble selvsagt heller ikke respektert. Ute på Rott måtte således en underoffiser sendes på sykehus og pumpes fordi han hadde slukt for mange egg. Og ved Smokkevatnet smalt det stadig i rugetida. Plakatene ble brukt som skyteskiver når det ikke var noe annet å knalle på.

Men det var sørgelig å se hvorledes også nordmennene etter hvert begynte å røve egg i lange baner — ikke bare måkeegg. Guttunger samlet egg av vipper og andre fugler som ble solgt til tyskerne eller byttet bort mot sigaretter og snop. Prisen

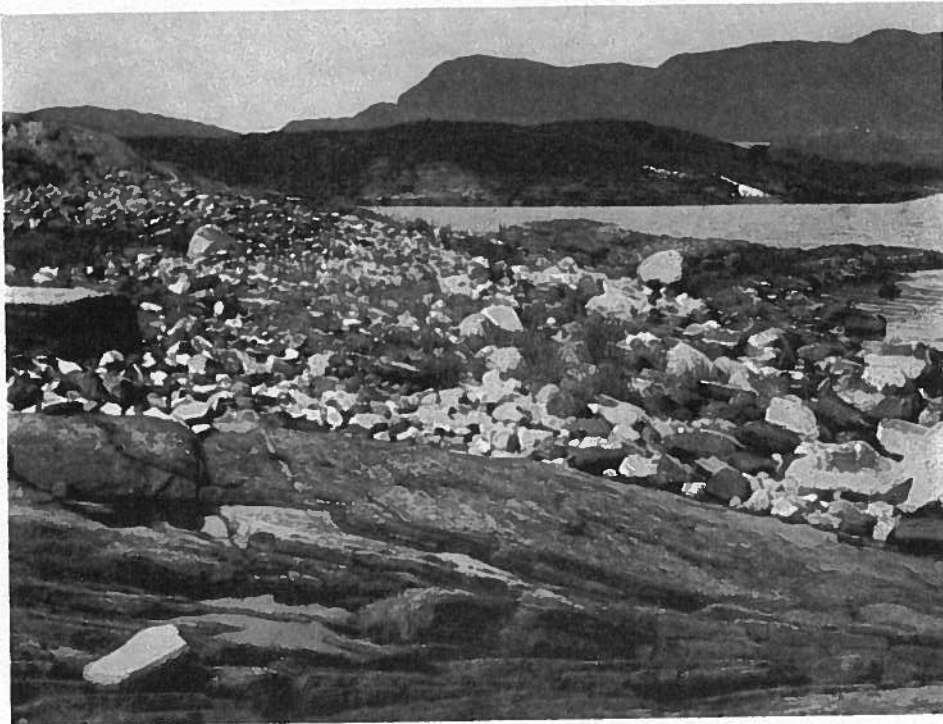
lå mellom 25 øre og 1 krone. Som rimelig er, vakte denne trafikken stor harme mellom folk flest. De så hva veg det gikk med flere av jærfluglene. Særlig den vakre ringgås gikk kolossalt tilbake i antall. — Grunneierne på Rott klaget over at det stadig kom båter med nordmenn som røvet og herjet — slik at bestanden er gått sørgelig tilbake der ute også.

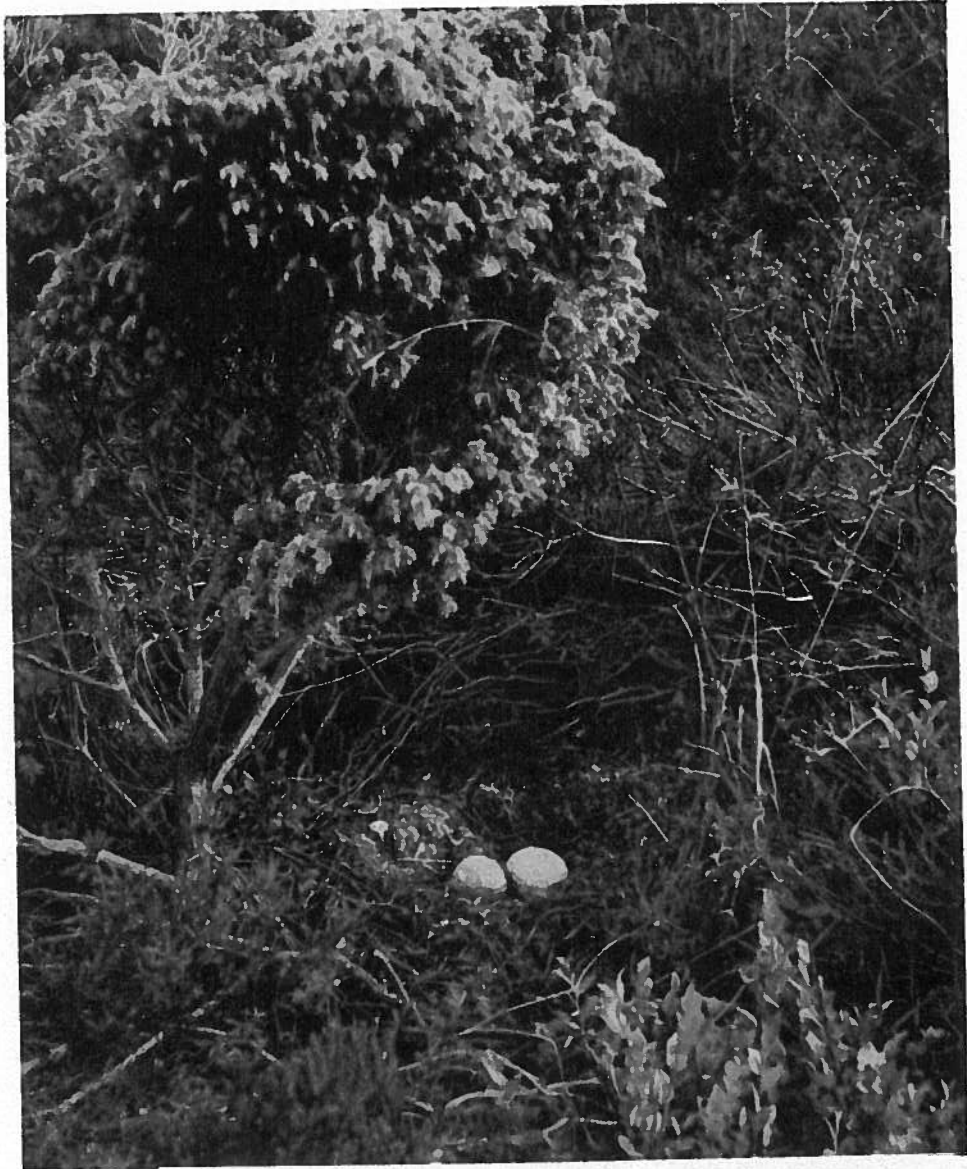
Den kjente amatørornitolog, gårdbruker *Gabriel Nørland* skrev nylig i en avis følgende: «Etter krigen må ein ta opp att spørsmålet om totalfredning, om me innan ei nokolonne rimeleg tid skal ha von om å få opp fuglelivet til det det var før krigen kom.»

Styret i vår forening er av den samme mening og håper at fylkestinget vil ta opp

Rugested for terne, hjell og ærfugl på Ternholmen ved Vik i Nedstrand.

BERNHOLT-OSA FOT

Reir av grågås på Brattholmen i Nedstrand herred.

BERNHOLT-OSA FOT.

sitt gamle vedtak som N. S. og tyskerne fikk ødelagt. Får ikke fuglene på Jæren fred et år eller to i det minste, så er jeg redd det går galt med flere fugleslag. Dette gjelder forresten ikke bare Rogaland, men hele Norges kyst. Det burde bli minst et

års totalfredning for alle sjøfugler langs hele vår kyst inntil man får oversyn over den skade som krigen har påført bestanden. Men et slikt oversyn har bare verd når det bygges på helt objektive undersøkelser av fuglekyndige.

Landsforbundet bør ta saka opp i håp om å få støtte fra alle som er virkelig interessert for å verne om vår fauna.

Men heldigvis er det et lyspunkt her i Rogaland når det gjelder fuglene. Jeg har inntrykk av at i disse krigens år er det flere og flere som har fått øynene opp for den verdi fuglelivet har for landet vårt — både økonomisk og kulturelt. Særlig er det av betydning at jegerne også her hjemme begynner å forstå at det å verne dyrelivet ikke er bortkastet arbeid, men til gagn for alle parter. Krigens innvirkning på fuglefaunaen langs vestkysten bør være et alvorlig varsko for dem som har ansvaret med jaktloven.

Til slutt vil jeg nevne et annet lyspunkt når det gjelder vårt fylke. På enkelte av de 8 fugleholmer som jeg har fått fredlyst i Ryfylke de siste par år, ruger noen få par *grågjess*. Andre rugesteder kjenner vi foreløpig ikke på disse kanter. Men en grundig undersøkelse av alle holmene i Ryfylkefjordene vil kanskje vise at det er flere steder hvor arten hekker. Vi får håpe at fredningen blir respektert nå når krigen er slutt og det ikke lenger er slik rift etter egg. For det ville være trist om denne fuglen blir fordrevet fra Rogaland på grunn av hensynsløs fremferd.

Stavanger Museum, juli 1945.

RESERVATER FOR FUGLELIVET I SKJÆRGÅRDEN

Av Gerh. von der Lippe

Trass i de senere års ugunstige forhold med omsyn til ideelle og byggende mål er det grunn til å anta at Naturfredningsforeningens arbeid for å verne om det opprinnelige plante- og dyreliv er blitt oppfattet med øket interesse og sympati blant det store publikum.

De siden 1941 gjennomførte bestemmelser om fredning av fuglelivet, jakt- og viltpleie synes på en heldig måte å ha imøtekommet det vesentligste av hva organisasjoner og andre interesserte i de siste decennier har fremhevet som ønskemål.

Alt skulde derfor ligge til rette for at de stedfunne arrangementer blir endelig lovfestet så snart normale forhold igjen inntreffer.

Imidlertid er det ikke nok med lovregler når det gjelder skjærgårdens vingede pryde. Skal de gjenværende stammer kunne reddes og atter få utvikle seg til hva de engang var, må bestemmelsene suppleres med foranstaltninger som støtter gjennomførelsen i praksis.

I første rekke kommer da:

1. Flere reservater i skjærgården.
2. Kontrollorganer.

Å få istandbrakt større reservater har hittil støtt på vanskeligheter bl. a. på grunn av de oppstykkede eiendomsforhold hen over kysten. En har derfor måttet bli stående ved alternativet fredning av øy for øy e./o. mindre skjærgardskompleks ad gangen.

I denne forbindelse har det også vært vanskeligheter å overvinne.

*

1. Enkelte grunneiere har vært engstelige for at deres bruksrett til øyene skulle bli innskrenket når disse ble «fredet».

2. Andre er blitt skuffet over at fredningen bare har omfattet forbud mot a) å drepe, fange, skade eller forstyrre fugl, b) å ødelegge eller røve egg eller reir, men for øvrig ikke har noe med friluftslivet i sin alminnelighet å bestille.

3. Atter andre har fremhevet at det hjalp lite å få oppslått plakater i terrenget om de etablerte forbud, når en ikke samtidig ble gitt midler i hende til virkelig å få gjennomført og håndhevet fredningen i praksis.

Hva det siste angår har *Søgne Fiskerfor-*

ening pr. Kristiansand tatt konsekvensen herav ved å tilby seg på egen bekostning å etablere oppsyn for nærmere bestemt område, så snart ordningen måtte bli godkjent av vedkommende myndigheter.

Av mange grunner turde liknende arrangementer være det heldigste, ikke minst hva den økonomiske side angår. En tanke til gjennomførelse også for andre kystbygder.

For ca. 10 år siden ble Agderfylkenes tolloppsyn i uthavnene utstyrt med politimyndighet med det oppdrag å assistere ved håndhevelsen av omhandlede fredningsbestemmelser. Liknende arrangementer vites senere å være gjennomført også for andre tolldistrikter sønnafjells, og det turde være grunn til å få ordningen gjennomført også for landets øvrige uthavner der tolloppsyn er ansatt.

Kristiansand S. i september 1944.

URIANKAI, LANDET HVOR NATUREN ENNÅ FÅR RÅ SEG SJØL

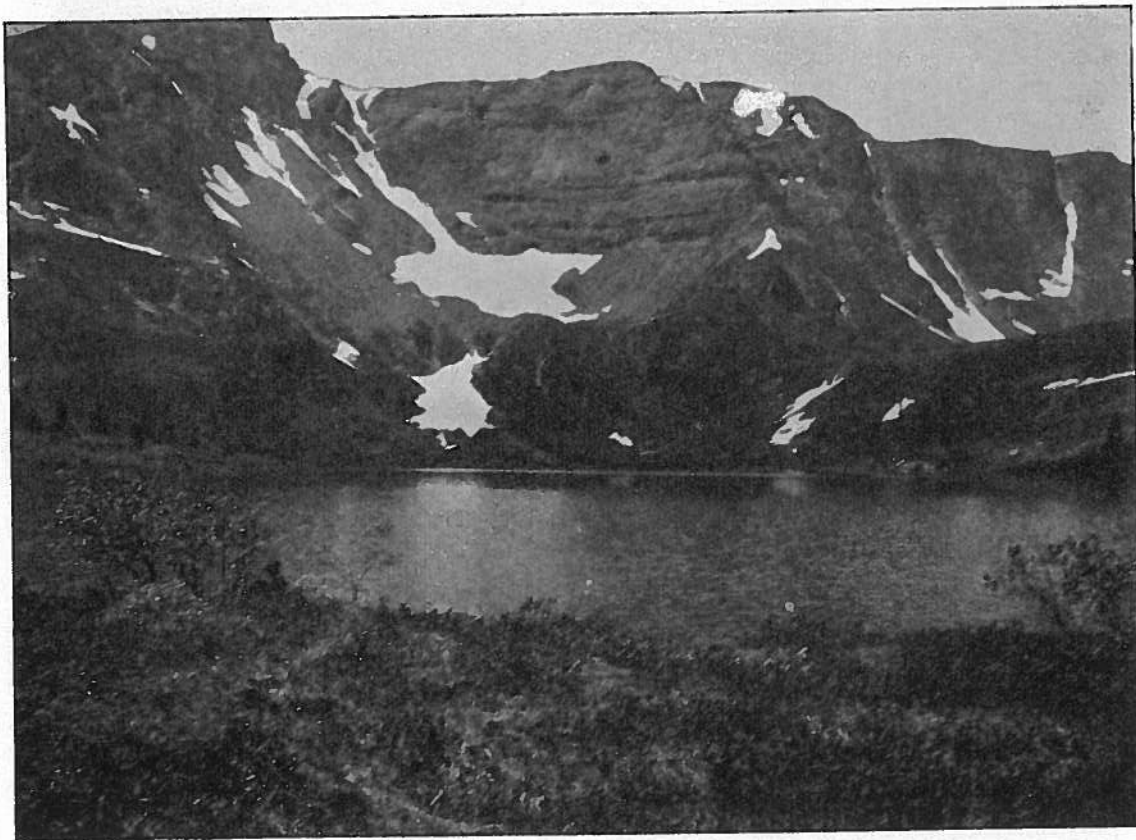
Av Henrik Printz.

For de fleste tør vel Uriankai være et ukjent begrep. Det blir derfor nødvendig først å fortelle at dette er navnet på distriktet omkring Jeniseis kilder, et ensomt og isolert land, bortgjemt og glemt av hele den øvrige verden. Stort sett er Uriankai et fjell-land, særlig i nord, hvor det er oppfylt av Sajanfjellene som med sitt vidt forgrente fjellsystem med snedekte topper når opp til 2700 m. og danner en skarp grense mot den nordenfor liggende sibiriske lavslette; i syd går landet jevnt over i de endeløse mongolske stepper og ørkner.

Når Uriankai har kunnet forbli så upåaktet og ukjent, skyldes det i første rekke de store naturlige vanskeligheter som det er forbundet med å komme dit. Landet er et av de i enhver henseende minst kjente og utforskete strøk i det indre Asia, hvor de fåtallige innfødte har kunnet bevare sitt opprinnelige preg og den dag i dag lever sitt primitive liv praktisk talt helt uberørt av all fremmed innflytelse. Store deler av landet har aldri vært betrådt av noen reisende og er ennå totalt ukjent.

Sajanfjellene består av forskjellige eruptiver og utmerker seg ved sine ville formasjoner med spisse takker og bratte avgrunner. Snøgrensen ligger her i omtrent 2 300 m. og fra breene her oppe samles de større og mindre elver og bekker som danner begynnelsen til Jeniseis mektige flodsystem. Med bulder og brak som gir gjenlyd fra de omliggende fjellvegger, styrter vannmassene seg gjennom trange og dystre dalslukter. Opp til 17—1800 m., som omtrent danner tregrensen, er landet dekket av tett og nesten ugjennomtrengelig urskog — det er den fuktige eller svarte taiga som mest består av forskjellige nåle-

trær. Fra fjelltoppene ser en over uendelige strekninger av fjell og skog, hvor de buskete og utbredte cembrakroner rager opp over skogranden og gir landskapet et underlig vilt og forrevent utseende. Vidtstrakte sumper og tett urskog, hvor en må hogge seg fram med øksen, legger den reisende store hindringer i vegen. Overalt ligger veltede trestammer delvis overgrodd og så morkne at en går igjennom når en trår på dem. Stammene når en høyde på 30—40 m. og har ofte et tverrsnitt på et par meter. Menneskene som forsøker å trenge fram gjennom det fuktige halvmørke herinne, blir så underlig små i disse gigantiske

Nævnlos fjellsjø i villreinsens rike.

Fra Sajansjellene.

omgivelser. I et slikt terreng kan en ikke regne med avstander, men mer med de naturlige hindringer en vil støte på. Over tusener av verst strekker dette imponerende fjell- og skogland seg; fjellene og dalene er uten navn og elvene flyter — ingen vet hvorhen.

Hvor taigaen ikke er altfor tett, så det kommer litt lys ned i skogbunnen, gror det fram en yppig vegetasjon av meterhøye urter, hvorav mange er gamle kjenninger fra vårt eget land, som torhjelm, nyserot, riddersporer, bjørnekjeks og forskjellige storbladede bregner. Mennesker og hester forsvinner nesten i den høye vegetasjon,

en mister oversikten og har vanskelig for å finne fram.

De eneste som en sjelden gang trenger inn her, kan være en enslig pelsjeger eller noen gullgravere, men ellers ligger taigaen helt mennesketom og forlatt, og en kan reise i dagevis uten å finne spor av menneskelig virksomhet.

Skal en fram gjennom disse strøk, gjør en rettst i å stake seg fram langs elvene — om dette er mulig, eller også benytte dyretråkkene som på kryss og tvers gjennomsetter landet. For her inne fører villdyrene en uforstyrret tilværelse som få andre steder i verden, og den reisende har

ingen vanskelighet med å livberge seg av jakt og fiske. Det vrimler av rådyr, hvis spee rauting kan høres overalt. Her har også bjørnen et fristed, ikke sjelden støter en på flokker på 3—4 dyr som rolig og uforstyrret beiter langs elvebreddene eller på åpninger i skogen. Når bamsen er i nærheten, merkes det snart på hestene som blir urolige, og om morgenen kan det ofte være et stort besvær å samle hestene som er blitt skremt til alle kanter i nattens løp. I mer åpne trakter er ulven vanlig. Fuglelivet er kanskje særlig rikt; ender og gjess av de forskjelligste arter snadrer overalt i de stille viker i elvene. Lar en seg drive nedover i en båt eller på en flåte, kan en seile rett inn i flokken. All slags skogsfugl er også alminnelig; det er vesentlig de samme arter som i Skandinavia, eller iallfall former som står meget nær.

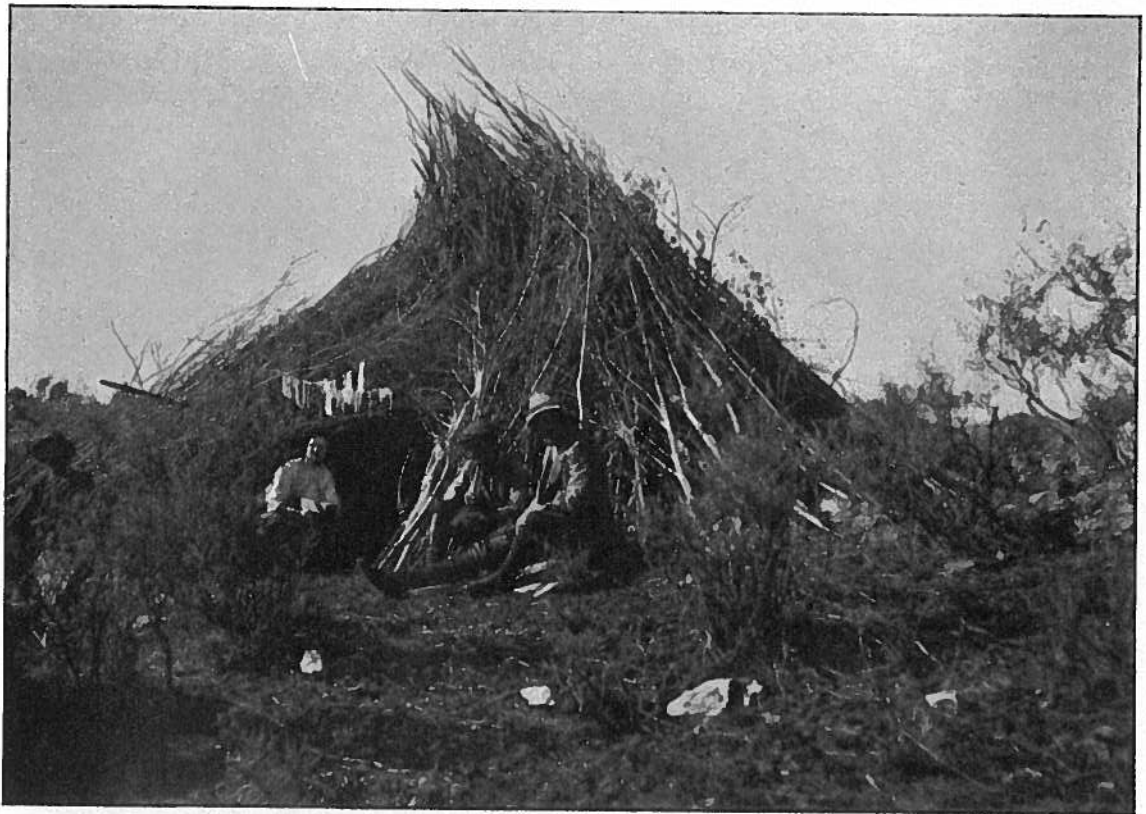
Om sommeren bugner det med vill rips, solbær, bringebær, blåbær, multer, åkerbær osv. Særlig er åkerbær, som i vårt land er en forholdsvis sjelden plante, meget alminnelig derborte; dens frukter har en uforlignelig aroma. I det store og hele minner naturen, så vel rent landskapelig som m. h. t. plante- og dyreliv meget om Skandinavia, og en nordisk naturforsker føler seg straks hjemme i disse trakter.

Opp av dette endeløse skogland hever seg snødekte tinder, den ene etter den andre så langt øyet rekker. I fjellene finnes en overmåte yppig og fargerik vegetasjon, hvoriblant vi vil kjenne igjen mange av våre vakreste og mest karakteristiske fjellplanter som reinmosen, blålyng, rypebær, krekling, fjellsyre, rosenrot, høgfjellskarse, fjellvalmue o. m. fl. Men det mest maleriske er vel kanskje de mannshøye kratt med forskjellige gul- og rød blomstrete Rhododendron-arter; videre finner vi her

den storblomstrete orangerøde balblom (*Trollius asiaticus*), som er alminnelig dyrket i våre haver, en meget storblomstret himmelblå akeleie (*Aquilegia glandulosa*) med inntil 10 cm. store blomster, vakre Gentiana-arter, stemorsblomster o. m. fl. både velkjente skandinaviske arter og fremmede ukjente planter. Meget karakteristisk er også de alpine enger med grasløk som forråder seg på lang avstand ved sin skarpe, karakteristiske lukt. Disse fargerike, yppige regioner omkranset av snøfjell er vel kanskje det som vil gjøre det dypeste inntrykk på enhver som måtte få den lykke å besøke disse strøk. Her oppe i fjellene har villreinen og fjellrypa sin heim og kan ofte treffes i store flokker.

Mot syd faller landet langsomt av, og ettersom en kommer bort fra de høyeste fjellene, forandrer også landskapet sitt fysiognomi. Fra den tette, fuktige taiga går landet jevnt over i et tørrere og mer åpent skoglende, hvor lerk og bjerk blir de herskende skogstrær. Her kommer det rikelig med lys til skogbunnen som er overgrodd med en rik og varierende flora. Men det blir stadig tørrere jo lenger syd en kommer; snart forsvinner også lerken og bjerken, og landet går gradvis over i et steppeland som gjennom Tannu-Ola-fjellene, en tørr og skogløs fjellrygg, fortsetter i de uendelige mongolske ørkener.

Takket være de store naturlige vanskeligheter som det derfor er forbundet med å komme inn i Uriankai, er det kun få reisende som noen gang har besøkt landet. Det er derfor forblitt et terra incognita, et godt beskyttet og bortgjemt fristed for de innfødte, de av enhver sivilisasjon så godt som helt upåvirkede sojoter. Det er få strøk i det indre Asia som er så avsond-

En «ovva» i Uriankai-landet.

ret og vanskelig tilgjengelig som landet omkring Jeniseis kilder. Ordentlige karter finnes ikke, og de skisser som eksisterer er vesentlig sammenstillet etter de innfødtes beretninger, og følgelig ikke bare mangelfulle, men også beheftet med vesentlige feil. Og likeså ukjent er landet i enhver annen henseende.

Det er påfallende at dette rike og vakre land er så spredt befolket — størstedelen er også helt ubebodd. Landets flateinnhold andrer til minst 150 000 kvadrater, mens det samlede antall innfødte neppe overstiger 20 000. Tallet lar seg ikke sikkert fastsette, da de bor spredt i daler og skoger, hvor ennå ingen fremmed

har besøkt dem. Det er fortrinnsvis i overgangsstrøkene mellom taiga- og stepperegionen, i det åpne skogland, en har sjanser til å treffe landets innvånere. Her bor de i små neverjurter og lever som nomader med rein som viktigste husdyr. For å skaffe beitemarker til sine dyr, setter sojotene med hensikt ild på skogen. Store skogbranner kan i den tørre sommertid rase i ukevis, og mektige skyer av gråsvart røyk sees ikke sjelden i horisonten. På steder hvor det har herjet skogbrann, vokser det snart opp en tett jungle vesentlig bestående av geiterams eller som planten meget karakteristisk også heter, «eldmerkje». Den er en karakterplante på

gamle brannflater. I plantens blomstrings-tid, i juli måned, kunne den gi hele fjell-sidene milevidt bortover en kraftig rosen-rød farve.

Til tross for at minst $\frac{1}{3}$ av landet er dyrkbart, driver de innfødte ingen form for akerbruk. Sojotene er nemlig i høy grad overtroiske og tenker seg ånder over-alt, og disse gjelder det å stå seg godt med. Jorden er hellig og oppholdssted for ånder, og det anses for en grov synd å forstyrre dem ved å grave i jorden. Den største råskap en sojot kan begå er å stikke kniven i jorden, og en slik forgåelse straffes meget strengt. Sojotene begraver derfor heller ikke sine døde. Likene blir bare slengt over en hest eller en rein og brakt ut til bestemte steder i skogen, hvor ville dyr og sannsynligvis også sojothundene meget hurtig fortærer dem.

Som rimelig kan være ble under slike forhold min botaniske virksomhet meget ille opptatt. Jeg måtte til stadighet synde på det groveste for å få planterøttene opp av jorden, og for alle de ulykker og vanskeligheter som overgikk sojotene i denne tid fikk jeg ansvaret. Til slutt da jeg en dag ble iakttatt mens jeg holdt på å forsyne meg av en av deres hellige planter — det var før øvrig den her i våre hager alminnelig dyrkede *Spiraea salicifolia* — gikk min frekkhet over alle grenser, og til tross for den respekt de hadde for oss, ble jeg av høvdingen på det alvorligste forbudt å uteske gudene ytterligere. Stedets gamle sjaman lot også meddele at han ville slippe alle onde ånder løs over oss, såfremt vi ikke for framtiden ville beflitte oss på en bedre oppførsel og gjøre hva vi kunne for å formilde deres ånder. Da det ikke minst av hensyn til vår etnografiske virksomhet var av stor betydning for oss

å stå på en vennskapelig fot med de innfødte, måtte jeg for framtiden vise stor forsiktighet på mine botaniserturer inntil gemyttene igjen var falt til ro.

En ting som reisende gjennom sojotenes land ikke kan unngå å legge merke til, er ovaene eller de hellige dysser. De består av trestammer og hele små busker som er reist opp mot hverandre i en spiss, så det blir et åpent rom innunder. Her inne finnes en liten forhøyning, nærmest et slags alter, med noen ytterst primitivt utskårne guder av tre. Når sojotene passerer en ova går han alltid innom og ber en bønn, og for at gudene senere ikke skal glemme at han har vært der, river han av en strimmel av drakten sin og henger opp. Men er reisen lang og ovaene mange, kan det komme til å gå hardt utover hans allerede på forhånd nokså skrøpelige bekledding. Derfor er sojoten så forsynlig at han på en langfart tar med seg en bunt filler, hvorav han henger opp en for hver ova han er innom. Slike hellige band sees også alminnelig ved elvebredden der hvor sojotene har sine overfartssteder. På denne måte sikrer han seg en heldig tur, som mest foregår på det vis at hesten svømmer over med sojoten hengende på slep.

Ellers er sojotenes gjøremål ikke mange, og deres fordringer til livet er beskjedne og lette å tilfredsstille; alt hva de har er heimegjorte saker, og knapt en eneste ting minner om den store verden utenfor. Stellet med reinene og det daglige arbeid i og omkring jurtene overlater han gjerne til kvinnene. Selv streifer han helst omkring på jakt med pil og bue, som han behandler med forbausende ferdighet. Av temperament er sojotene fredsommelige og godmodige, og de fører en stille og tilbaketrukken tilværelse i sine ensomme skoger.

Elvebredden er behengt med hellige bånd.

Om kvelden samles de gjerne utenfor jurtene og underholder hverandre med beretninger om dagens små hendelser eller de synger sine ensformige og vemodige sanger. Måtte det ennå vare lenge før de siste strofer forstummer fra Uriankailandets dystre skoger. For som alle naturfolk er også sojotene et folk i tilbakegang, og deres dager er sikkert omme så snart den såkalte sivilisasjon trenger inn i dette fra naturens side så rike og fruktbare land.

Men som landet ennå ligger der helt upåvirket av menneskelige inngrep, er det intet mindre enn et eventyrland for enhver som har sans for skjønnheten og det betagende ved den fullstendig opprinnelige natur. Disse vidunderlig vakre og fredelige trakter, hvor alt fremdeles er uberørt som fra tidenes morgen, gjør et uforglemmelig inntrykk, og en reise gjennom disse strøk er sikkert en av de største opplevelser en naturelsker noen gang kan få.

SKAMSTØTTEN

Av Carl Schøyen

I siste årsskrift for Naturfredningen i Norge ble det fortalt om forskjellige hærverk som i krigsårene har vært drevet på Jeløya, blant annet om de dype og skjemmende sandtakene som stat og kommune og tyskerne har drevet i akerjorden oppe på øyas vakreste punkt, Randberghøgda. Tyskerne som jo hørte til de over all måte ufeilbarlige, har også i vårt land drevet en meget flittig rasering.

I parken på Torderød gård, som er fredet av Riksantikvariatet, har de uten tilatelse felt et snes hundreårige eiketrær og gravet som rotter overalt. Og på Albygård har de ikke alene hogd en rekke vakre prydrær langs sjøen, men også en mange hundreårig kjempe-eik som stod som et ærverdig helligtre langt oppe på et jorde og var en enestående pryd for øya. Materialer skaffet de seg i den siste tiden på

Bokelunden ved Orkerød på Jeløya.

den enkle måten at de har sendt en underoffiser med noen utenlandske krigsfanger opp i den nærmeste skogen og hugget de første og beste trær uten anvisning, så sikre var de på at de eide landet.

Og våre lokale hjemlige «myndigheter» fulgte etter sine herrer og mestere. Stod det en gruppe gamle og vakre løvtrær langs en vei, straks var en virkelysten og tilfeldig «ordfører» på pletten og forlangte det hele hogd til brensel.

Etterat Orkerød var overtatt av staten tok gartneren på stedet til å felle trær i den vakre gamle allé som førte opp til bestyrerboligen. Dette hærverket ble stanset av Naturfredningen, som fra vedkommende overmyndighet i Oslo fikk det svar at gartneren «vil bli underrettet om at enhver

hogst utenom det han får spesiell tillatelse til faller på hans eget ansvar». Skrivelsen var datert 27. mars 1942. Senere hogde gartneren bare i stillhet et og annet tre. Men siste vinter tok han sitt monn igjen. Han solgte da alléen til en privatmann som hogde resten av disse vakre gamle løvtrærne — til brensel. Høsten før var den skjønne bøkelunden ved siden av alléen også blitt hogd ut. Både alléen og bøkelunden lå i sjelden grad til rette for et kommende parkanlegg som ville være blitt en prydd for byen.

Det ser ikke ut til at vi får slutt på den slags hærverk før det blir alminnelig å reise skamstøtte med de skyldiges navn på stedene. Både på Ramberghøgda og her ville slike skamstøtter være på sin plass.

Jeløya, juni 1945.

HAR KONGEPINGVINEN HEKKET PÅ VÅR KYST?

I august 1936 sendte Landsforbundet for Naturfredning ni kongepingviner nordover med D/S «Neptun». Disse kostbare fuglene som var stillet til rådighet av konsul Lars Christensen, ble fordelt med to par på Røst i Lofoten og to par samt en ungfugl på Gjesvær i Vestfinnmark, etter forslag av forfatteren Carl Schøyen, som hadde fått i oppdrag å ordne med utsettelsen av disse fuglene. Dessverre forlot alle pingvinene etter kort tids forløp begge de nevnte stedene og flakket enkeltvis omkring på kysten.

En av rømlingene ble senere fanget i nærheten av Svolve, en annen ved Stave

på Andøya i Vesterålen, og begge ble sendt tilbake til Røst, der de en tid måtte holdes i forvaring da de var i fjærfellingen og av den grunn virket «noe redusert». Dette var de første dagene av oktober.

Omkring 5. oktober ble en annen av Røst-pingvinene, som virket forkommen under fjærfellingen, slått i hjel ved Horsede på Moskenes av folk som mente det var «en barmhjertighetsgjerning å la den slippe flere lidelser».

Dette at pingvinene ventet fjærfellingen nettopp som de ble satt i frihet, var kanskje også grunnen til at de forstakk seg på hver sin kant.

Fem utvandrere fra Syd Georgia på vei til Gjesvær.

Når vi unntar at to pingviner har vært sett på fiske i Vestfjorden under innlandskysten nord for Landegode høsten 1936, har det ikke vært hørt noe mer om pingvinene fra Røst. De som ble satt ut på Gjesvær streifet på samme måte enkeltvis omkring og viste seg hist og her på Finnmarkskysten utover høsten. En av Gjesværpingvinene, som i januar 1937 var gått på land ved en gård i Gamvik, ble slått i hjel av en kone som mente det var et utyske. Og noe senere ble det skutt et bomskudd etter en annen utenfor Lyngenfjorden av en vettskremt alkejeger. Men dette er også det vesentlige vi har hørt om pingvinene siden de ble satt i frihet.

Desto gledeligere virker det at vi endelig har fått et sikkert bevis for at noen av disse fuglene gjennom hele denne årrekke har funnet trivsel på vår kyst. De her nevnte pingvinene må antagelig være ungfugl etter de kongepingvinene som høsten 1936 ble satt ut på Røst. Vekten forekommer oss i ethvert fall forbausende liten.

Naturfredningen hadde forelagt Carl Schøyen en artikkel fra nordlandspresen om et par pingviner som skulde ha vist seg i Vesterålen siste høst, og fikk så saken bekreftet gjennom følgende brev:

«Endelig har jeg fått konstatert riktigheten av de merkelige opplysninger om kongepingvinene ved Breistrand i Vesterålen. Gjennom forbindelser der oppe kom min skrivelse fram til den rette mann (O. K. Lien, Breistrand), og den 11. septbr. 1944 mottok jeg svaret.

To pingviner har slått seg til på «Sandholmen», et fredlyst egg- og dunvær. De var ikke sky, satt helt rolig, så han fikk betraktet dem nøye på ca. 20 meters hold.

I den første tid dro de iblant på streiftokter på en fire-fem dager, men da det viste seg at de alltid kom tilbake, håpet han at de vilde bli stedbunne og slå seg til ro på eggværet.

Så hendte den ulykken at en fisker fikk en av dem på line, da angelen hadde festet seg i ryggen på fuglen på 6—15 meters vann.

Først fem dager senere ble meddeleren varslet og tok da mål og vekt av fuglen:

Etter ankomsten til Gjesvær.

Totalhøyde, fra nebb til tå . . .	98	cm
—»— fra nebb til stjert . . .	84	»
Fra vingespiss til vingespiss over ryggen	113	»
Nebb	11,3	»
Totalvekt (etter 5 dager)	4,2	kg

Ved obduksjonen, skriver han, viste faunaen små skjell (sølvs katt). Det skulle bevise at den søker hen til sandbunn, da bunnforholdene her består av sandbunn, mergel og finsand.

Kjøttet var lyst, fett og velsmakende.

Den gjenværende er ikke mer å se, sist den var her, var ultimo mai 1944.

Jeg håper, skriver han videre, at når tidene atter blir normale, må alt bli satt inn på å lokalisere de mulig igjenværende. Skulde det vise seg at dette var unger, ungfugl, er det jo bevist at disse fugler *kan* akklimatiseres her, og vi kan få en verdifull ny fuglebestand.

Bare det her anførte er jo bevis nok for at fuglene kan trives her, de har klart seg i *en hel rekke av år*. Jeg har vært litt engstelig for å knytte Naturfredningens navn til eksperimentet, for det tilfelle at det hele skulle bli uten resultat.

Heretter kan det trygt nevnes, og med ære.

Meddelelsen skriver også: — Da det ble kunngjort (lokalt) at disse fuglene ikke måtte forstyrres eller forulempes, ble dette etterkommet av folket her, som er meget lojalt.

Derfor vil jeg foreslå at Naturfredningen gjennom lokalpressen nordpå atter en gang gjør bekjent at pingvinene er strengt fredet på vår kyst.

Det vil sikkert vekke oppmerksomhet verden over at disse kongepingvinene fra Syd Georgia ikke har trukket nordover til isen, men slått seg til nord på kysten i vårt land. At de har klart seg gjennom krigen er noe av et under.»

*

Sommeren 1938 satte Landsforbundet for Naturfredning ut en ny og større koloni av pingviner på Røst; denne bestod av et par mindre pingvinarter, gullpingviner og brillepingviner. Disse pingviner ble en tid holdt samlet på et område som var gjerdet inn med netting.

Da de ble satt i frihet, svømte de ut mellom Røstøyene og landet på en holme hvor de holdt seg en liten tid. Så forsvant de helt. Også om disse pingviner gikk det fra tid til annen rykter i pressen. Helt ned mot Stavangerkanten skulle en pingvin ha forvillet seg. Dette siste viser seg å være en misforståelse, da det visstnok var en lomvie som hadde opptrådt på en litt uvant måte og agert pingvin. Rykter om andre av disse pingviner er heller ikke blitt bekreftet.

Det vil være av stor interesse at enhver opplysning om pingviner på vår kyst straks blir sendt direkte til Landsforbundet for Naturfredning i Norge, Observatoriet, 1, Oslo.

BJØRNESTAMMEN VOKSER TIL IGJEN

Krigsårene har vært en god tid for bjørnen. For fem-seks år siden var den nesten utryddet, men i de siste år foreligger det meldinger om bjørn fra mange steder i landet.

I Vassfaret, der den så vidt berget seg gjennom i de vanskeligste årene, later det til å være atskillig bjørn no. Gamle bjørnejegere mener at stammen er blitt fordoblet under krigen.

Fra Flå i Hallingdal blir det gitt følgende opplysninger:

Det tar til å bli temmelig mye avverk å se etter bjørn her nå. På Tungehøgda i Østfjellet, sør for den kjente Bukollen, der bjørn bruker komme om våren for å beite friskt, nytt gras, så de i snøløsningen får etter ikke mindre enn fire bjørner. En av dem hadde slått ned en elgkvige. «Herredsjegermesteren» i Flå fikk da «riksjegermesterens» tillatelse til å skyte vedkommende slagbjørn, om mulig. Han la ut restene av elgen som åte og gav seg til å gjete på om bjørnen skulle komme tilbake. Imidlertid lyktes det ham ikke å få skudd på den.

Med omsyn til skade på bufé kan det ikke nektes at det er blitt en del av det. I 1942 er meddeleren ikke så sikker på om det ble borte sau fra folk fra bygda. Men en kjøpmann fra Hokksund som eier skog og seter på Auståsen i Flå, tok opp dit omkring 100 sauer fra Eikerbygdene. Av disse ble en hel del borte; sikkert er det at bjørnen tok mange, men det er også å anta at en del ble tjuvslaktet av folk; disse

sauene var leie til å spre seg vidt utover, og da fikk jo sauetyvene enda bedre anledning.

Det har fra Hallingdal vært klaget atskillig på bjørnen, og det ble ifjor laget et klageskrift på den. «Buskeruds Blad» hadde en mann oppe i bygden som skrev en artikkel om saken, med utsagn både fra dem som ville ha bjørnen fredet og dem som var bjørnehatere. Konklusjonen var omtrent den at stammen ikke burde ødelegges, men at den skade som bjørnen voldte på bufé, burde erstattes.

Nå er det sikkert, sier meddeleren fra Flå, at det finnes så mange bjørner at stammen tåler en beskatning til en viss grad; men det er jo vanskelig, for ikke å si umulig, for en jeger å avgjøre i farten hva som er slagbjørn og hva ikke. Og bjørnen er vanskelig å få has på i det hele; brukbare bjørnehunder finnes praktisk talt ikke. — — —

Fra søre Valdres gis følgende opplysninger om bjørnen vest for Ådalen og Sør-Aurdal, med andre ord i Vidalstraktene, Vassfaret og Hedalsfjellet.

Her finnes atskillig bjørn, som imidlertid holder seg til begrensede områder. Det er bemerkelsesvedig at f. eks. nordre del av Vassfaret må en regne som bjørnetrakt, mens i åsene østover mot Bagn, kanskje bare et par timers gang borte, der har ingen merket bjørn på en mannsalder snart, og da var det bare et streifdyr. Det ser derfor ikke ut til at stammen vil spre seg over vide strøk, og folk utenom de trakter der

bjørnen holder seg i dag, skulle ikke trenge være redde for den som skadedyr. Når dyret holder seg bare til bestemte områder, kommer det selvfølgelig av at disse er de mest ensomme og urørte; her har en altså en pekepinn om at vil en i det hele at det skal finnes bjørn på denne kant i det sørlige Norge, da må en passe på at disse strøk får bevare sin nåværende ro, at det ikke anlegges turist-bilveger, turist-hoteller osv. her inne.

En mann fra Hedalen som ferdes mye i Vassfaret og har gjort så i tredivet år, kan fortelle at han ikke har sett så mange merker etter bjørn der før som ifjor høst på østsiden av Aurdalsfjorden. I vår ble det sett får etter fire bjørner i Vidalen, lenger sør; disse er antagelig de samme fire som det meldes om at de samtidig så spor etter øst for Flå. Bjørnene skulle til grasinga i Bukollen, den er de kjent på alle.

Med omsyn til skade på bufé ble det nevnt mindre om dem i Hedalen i 1943. Fra en enkelt mann tok bjørnen to sauer. Mulig tok den noen fler, men dette er en ikke så sikker på. Når sau ble borte ifjor, måtte en jo også alltid regne med tjuvslaktere.

Men det er ikke bare i Vassfaret bjørnestammen later til å ha vokset. Også fra Sogn, der det før krigen skulle være sett bjørn — i Lærdalsfjellene — foreligger det flere meldinger. I Frønningen i Aurland skal den ifølge «Bergens Tidende» ha revet i hjel noen sauer. Selv om det vel også her

er tvilsomt om det er bjørnen som har vært slakter, er det nok ingen tvil om at det begynner å bli en bjørnestamme også vestafjells.

Ellers foreligger det meldinger om at bjørn skal være sett på Hadeland. Likeledes i Trøndelag, Østerdalen og Telemark. Helt sikre er ingen av disse, men det er meget sannsynlig at de medfører riktighet.

I den senere tid er det kommet melding om at bjørnen er sett i Etnedal i Valdres. Det er første gang på 8 år det har vært bjørn i de traktene.

Og i Bykleheiene skal det også være funnet merker etter bjørn.

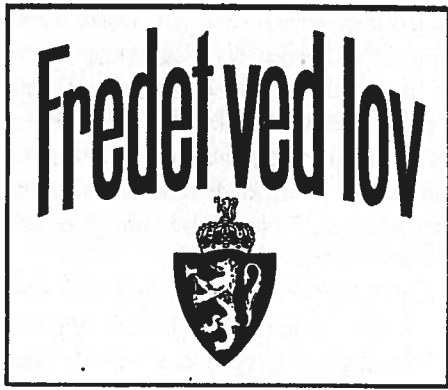
*

Slagbjørnen som i 1943 var på ferde i Ytre Nes og Flå i Hallingdal (nabotrakter til Vassfaret), har drept flere sauer også i 1944. Interesserte har søkt om tillatelse til å felle bjørnen.

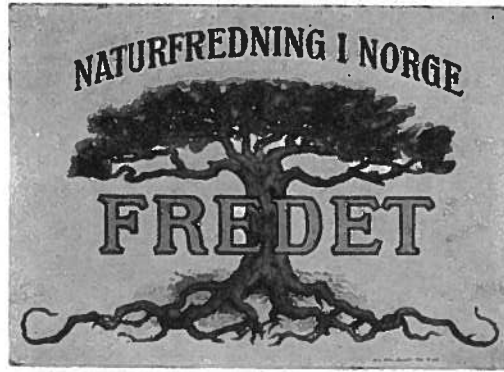
Det er videre på tale å henstille til myndighetene å erstatte den skade som er blitt gjort. En holder på å samle inn oppgaver over de tap saueierne har hatt på grunn av bjørnen, og det sies at dette for en eneste grend — Ligrenda i Nes — skal beløpe seg til ca. 3 000 kr. for de siste tre år.

No er det vel meget sannsynlig at en god del av dette skyldes andre enn nettopp bjørnen. Men selv om det er en slagbjørn som har vært på ferde og denne blir skutt, er det ennå ingen fare for bjørnestammen. Den er vokset gledelig.

Fredingsmerke for freding i henhold til lovens § 1.

Fredingsmerke i henhold til lovens § 5.

F R E D I N G S M E R K E R

LANDSFORBUNDET FOR
NATURFREDNING I NORGE

DOSENT HANNA RESVOLL-HOLMSEN
IN MEMORIAM

Dosent Hanna Resvoll-Holmsen avgikk ved døden 13. mars 1943, 69 år gammel, etter flere års sykdom. Hun var født i Vågå, ble student 1902 og cand. real. 1910. Etter noen års skolevirksomhet var hun like fra 1915 til aldersgrensen (høsten 1938) knyttet til Universitetet, fra 1915 som universitetsstipendiat, fra 1921 som dosent i plantegeografi.

Vi har bedt oberstløytnant K. G. Gleditsch, Landsforbundets tidligere formann, om å skrive noen minneord:

Dosent Hanna Resvoll-Holmsen var en ildsjel og et jern i arbeidet med å verne om norsk natur.

Hun var blant de første som tok opp arbeidet med å bevare Jotunheimen, særlig traktene om Gjende og Sjoas dalføre, mot inngrep av mennesker. Utrettelig kjempet hun for dette i brosjyrer, avisartikler og foredrag.

I 1916 utgav hun en rikt illustrert brosjyre om «Jotunheimen og dens forposter».

I 1917 holdt hun foredrag i Den Norske Turistforening med titelen: «At skade vore naturherligheter er at skade vort økonomiske liv.»

I 1919 skrev hun en artikkel i «Norske Intelligenssedler» om Jotunheimen stilet til Det norske Studentersamfund.

Hanna Resvoll-Holmsen.

I 1922 rettet hun en henstilling til Stortinget om at «Gjende må undtages for regulering».

I 1923 holdt hun foredrag i Stortingets Skog- og vassdragskomité om at Gjende ikke måtte reguleres.

Mangfoldige brosjyrer med vakre fotografier over blomster, trær og særlig interessante botaniske strøk i Norge har hun skrevet og besørget trykt for Naturfredningsforeningen. Jeg nevner bl. a. om Tofteholmen i Oslofjorden, om blomstene i Junkerdalsuren i Nordland, om plantene på Svalbard m. m. fl.

Da det vakre «Norge, tidsskrift om vårt land» i 1925 tenkte på å slutte, overtok Naturfredningsforeningen det, og fru Resvoll-Holmsen påtok seg redaksjonen og holdt dette verdifulle tidsskrift uten betaling i gang alene i 7 år. Dette tidsskrift var meget skattet av skolene utover hele landet.

Nevnes bør også hennes oppofrende arbeid med å skaffe annonser ved trykningen av vårt årsskrift, som kostet adskillig mer enn det vi fikk inn som kontingent fra våre medlemmer.

Når hun nå har lagt vandringsstaven ned og ilden er slokt, vil jeg gjerne på vegne av Landsforbundet for Naturfredning i Norge, hvor vi har samarbeidet i mange år, få fremført vår inderligste takk for trofast og godt samarbeid med å verne om norsk natur!

ÅRSBERETNING FOR 1942 OG 1943

LANDSFORBUNDETS ORGANISASJON OG KONTOR

Disse aktive kretsforeninger har vært tilsluttet Landsforbundet 1942 og 1943:

Østlandske kretsforening for naturfredning (for Oslo og Hamar bispedømme), Oslo. Formann h.r.advokat Nils Onsager. Kontingent kr. 40,— en gang for alle og kr. 4,— pr. år.

Agder Naturfredningsforening (for Agder bispedømme), Kristiansand. Formann fhv. tolldistriktssjef Gerhard von der Lippe. Kontingent kr. 30,— og kr. 3,—.

Rogaland Naturfredningsforening (for Stavanger bispedømme), Stavanger. Formann konservator A. Bernhoft Osa. Kontingent kr. 30,— og kr. 2,—.

Vestlandske kretsforening for naturfred-

ning (Bjørgvin bispedømme), Bergen. Formann konservator Sigurd Johnsen. Kontingent kr. 50,— og kr. 2,—.

Trøndelag Naturfredningsforening (Nidaros bispedømme), Trondheim. Formann direktør Reidar Brekke. Kontingent kr. 25,— og kr. 2,—.

Nordland Naturfredningsforening (Nordland fylke). Formann forfatteren Håkon Evjenth. Kontingent kr. 25,— og kr. 2,—.

Landsforbundets styre i 1942 og 43 var formannen og kretsformennene. Viseformann er f. t. konservator A. Bernhoft-Osa, Stavanger.

Landsforbundet har fremdeles sitt kontor i Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelser, Observatoriegt. 1, Oslo, hvor en får den nødvendige assistanse til maskinskrivning etc. Her er forbundets arkiv og bibliotek. Telefoner 42794 og 42892.

Siden John Giæver og Hallvard Devold ble oppbrakt til England og De forente stater på ekspedisjoner til Grønland henholdsvis 1940 og 1941, har Landsforbundet ikke hatt den kontinuerlige sekretærhjelp som trenges for å få full effektivitet i arbeidet. I juni 1942 tiltrådte stud. phil. Rolf Fladby som sekretær, men sluttet allerede juli 1943 på grunn av eksamensarbeid.

Som forretningsfører har fremdeles fungert frk. Signy Bang, Svalbard-undersøkelses kassererske. Treffes i telefon 42892. Regnskapene er revidert av Karl Brende.

I 1942 ble sendt ut 295 brev og mottatt ca. 200, i 1943 var tallene ca. 200 og ca. 150.

I beretningsårene har Landsforbundet hatt en årlig bevilgning fra staten på kr. 4 000. Oslo kommune har hvert år gitt kr. 1 000. I 1943 gav Aker kommune kr. 500.

Landsforbundet sorterer under Det Kongelige Kirke- og Undervisningsdepartement, Kontoret for Vitenskap, Kunst, Kringkasting m. m., Bygdøy Allé 3, Oslo.

SAKER SOM HAR VÆRT BEHANDLET

(Se også under de enkelte kretsforeninger).

Krigen har vanskeliggjort alt naturfredningsarbeid, og virksomheten har vært preget av det. Flere av kretsforeningene har hatt vanskelige arbeidsforhold. Nordland og Trøndelag har ikke sendt årsberetning denne gangen, da arbeidet delvis har ligget nede.

Landsforbundets viktigste oppgave i de to siste år har vært utvidelse av naturfredningen.

Det ble i årsskriftet for 1940 og 1941 gjort rede for hvorledes Landsforbundet forsøkte å få staten interessert i naturfredningen. Dette arbeidet har fortsatt.

I forbindelse med dette kommer også arbeidet med nye lover om naturfredning. Dette arbeidet har pågått siden før krigen og går også i den samme retning — utvide rammen for naturfredningsarbeidet og effektivisere det.

FUGLEFREDNINGEN

Det mest brennende problemet under krigen har vært sjøfuglene. Alt de siste årene før krigen kom det betenkelige rapporter om sjøfuglbestanden, det ble drevet egganking og nedskyting av fugl til revefôr i en utstrekning som for enkelte arters vedkommende begynte å nærme seg utryddelsen.

Dette er ikke blitt bedre under krigen, som også i og med besettelsen har skapt nye problemer. Landsforbundet har her sammen med de respektive kretsforeninger gjort alt som stod i dens makt for å få fredningsbestemmelsene respektert.

En del holmer og kyststrekninger er videre blitt fredet. Agder Naturfredningsforening (se denne) har fått fredet flere av de fuglerikeste øyene mellom Kristiansand og Mandal. Av disse er Herøy den største. Den er omtrent $\frac{1}{2}$ kvkm. Her forekommer det store mengder av rugende sildemåker (*Larus fuscus*). Ifølge undersøkelser av Edv. K. Barth sank antall rugende par fra 400 i 1941 til 300 i 1942 og 150 i 1943. Også de andre fugleartene på øya var gått sterkt tilbake på grunn av eggrovningen. Formodentlig vil de nye fredede områder bidra sitt til at sjøfuglbestanden ikke blir helt utryddet.

BØKESKOGEN VED FEVANG

Ved Fevangårdene i Sandar ligger en vakker bøkeskog. Den skygger over riksvegen som en tett allé i flere hundre meters lengde. Enkelte av trærne er store, lenger bort fra vegen ligger tett, veksterlig skog av mindre dimensjoner.

Da det er sannsynlig at tomt salg og tvangshogst kan komme til å bringe området i fare, har Landsforbundet på oppfordring tatt seg av saken og forsøker å få i stand en fredning.

Man har støtt på de vanskeligheter en alltid kommer bort i når det gjelder sammenhengende eiendommer med forskjellige eiere. Men det er godt håp om at det skal lykkes å redde denne bøkeskogen fra raseri.

Landsforbundet for Naturfredning i Norge.

Regnskap fra 1. januar til 31. desember 1942.

Inntekter:	Utgifter:
1942	1942
1/2 Beholdning i kasse ... kr. 106.26	Diverse omkostninger kr. 154.30
—»— i bank ... » 2 197.81	Porto og telefonsamtaler » 105.50
_____ kr. 2 304.07	Avisutklipp og bøker etc. » 185.10
Medlemskontingent:	Kontorrekvisita » 119.17
Vestlandske krets 1940... kr. 62.67	Honorar til sekretær » 422.00
Agder » 1941... » 65.00	Brøgers Boktrykkeri: Rest på tryk-
Østlandske » 1941... » 99.25	ningsarbeid » 423.07
_____ » 226.92	_____
Bidrag:	kr. 1 409.14
Kulturdep.tet 1941/42 ... kr. 3 000.00	Balanse — beholdning:
Aker kommune 1942 » 500.00	I kasse 31/12-42 kr. 124.79
Landslaget for Reiselivet i	I bank » » 4 674.75
Norge » 100.00	_____ » 4 799.54
_____ » 3 600.00	
Renter 1942 » 77.69	
_____	_____
_____ kr. 6 208.68	_____ kr. 6 208.68
_____	_____
1943	
1/2 Saldo (beholdning) kr. 4 799.54	

Oslo, den 31. desember 1942.
27. februar 1943.

Revidert:
KARL BRENDE (sign.).

ADOLF HOEL (sign.).

Status pr. 31. desember 1942.

Aktiva:	Passiva:
Beholdning i kasse kr. 124.79	Balanse kr. 4 799.54
—»— i bank » 4 674.75	
_____ kr. 4 799.54	
Til gode medlemskontingent:	
Østlandske krets 1942	
Agder » 1942	
Rogaland » 1941-42	
Vestlandske » 1941-42	
Trøndelag » 1938-39-40-41-42	
Nordland » 1938-39-40-41-42	
(Oppgaver mangler.)	
_____	_____
_____ kr. 4 799.54	_____ kr. 4 799.54
_____	_____

Oslo, den 31. desember 1942.
27. februar 1943.

Revidert:
KARL BRENDE (sign.).

ADOLF HOEL (sign.).

Landsforbundet for Naturfredning i Norge.
Regnskap fra 1. januar til 31. desember 1943.

Inntekter:	
1943	
1/2 Beholdning i kasse ... kr.	124.79
" " i bank ... " "	4 674.75
	<u>kr. 4 799.54</u>
Medlemskontingent:	
Agder krets 1942 kr.	68.00
Østlandske " 1942 " "	96.75
Vestlandske " 1941-42 . " "	156.00
" " 1943 " "	93.00
	<u>413.75</u>
Bidrag:	
Kulturdep.tet 1942/43 ... kr.	4 000.00
Oslo kommune for 1943/44 " "	1 000.00
	<u>5 000.00</u>
Renter 1943	76.97
	<u>kr. 10 290.26</u>
1944	
1/2 Saldo (beholdning)	kr. 4 448.57

Utgifter:	
1943	
Trykning av årsberetning for 1940/41 kr.	4 166.22
Bøker, tidsskrifter og avisutklipp " "	848.20
Honorar til sekretær	638.00
Porto og telefonsamtaler	54.60
Rekvisita	58.24
Diverse omkostninger	76.43
	<u>kr. 5 841.69</u>
Balanse — beholdning:	
I kasse 31/12-43	kr. 0.10
I bank "	4 448.47
	<u>kr. 4 448.57</u>
	<u>kr. 10 290.26</u>

Oslo, den 31. desember 1943.
12. februar 1944.

Revidert:
KARL BRENDE (sign.).

ADOLF HOEL (sign.).

Status pr. 31. desember 1943.

Aktiva:	
Beholdning i kasse	kr. 0.10
" " i bank	4 448.47
	<u>kr. 4 448.57</u>
Til gode medlemskontingent:	
Østlandske krets 1943	
Agder " 1943	
Rogaland " 1941-42-43	
Trøndelag " 1938-39-40-41-42-43	
Nordland " 1938-39-40-41-42-43	
(Oppgaver mangler.)	
	<u>kr. 4 448.57</u>

Passiva:	
Balanse	kr. 4 448.57
	<u>kr. 4 448.57</u>

Oslo, den 31. desember 1943.
12. februar 1944.

Revidert:
KARL BRENDE (sign.).

ADOLF HOEL (sign.).

ØSTLANDSKE KRETSPRENING FOR NATURFREDNING I NORGE

ARSBERETNING FOR 1942 OG 1943

Den 21. oktober 1942 avholdtes styremøte på høyesterettsadvokat Nils Onsagers kontor. Til stede var formannen, skoginspektør I. Ruden, høyesterettsadvokat A. E. Ottesen, advokat Kr. Delphin. Likeså den fungerende sekretær sakfører Lars Onsager. Formannens forslag til innberetning for 1941 vedtokes. Fra kassereren, høyesterettsadvokat A. Heyerdahl, forelå regnskap som ble vedtatt.

Generalforsamlingen avholdtes 21. oktober 1942 etter lovlig varsel ved bekjendgjørelse i «Morgenbladet» og «Aftenposten».

Styrets innberetning ble opplest og foranlediget ingen bemerkning. For regnskapet ble det gitt decharge. De uttredende medlemmer dr. Herman Løvenskiold, professor Werner Werenskiold og skoginspektør Ivar Ruden ble gjenvalgt. Fra fru Resvoll-

Holmsen forelå skriftlig meddelelse om at hun ønsket å uttre av styret på grunn av sykdom. I hennes sted ble valgt advokat Kr. Delphin. Til suppleanter ble valgt høyesterettsadvokat A. E. Ottesen og høyesterettsadvokat Anton Heyerdahl. Til revisor ble gjenvalgt sekretær J. Printz.

Etter avholdt generalforsamling 21. oktober 1942 holdtes styremøte. Høyesterettsadvokat Nils Onsager ble gjenvalgt til formann. Høyesterettsadvokat Anton Heyerdahl innvilget i vedvarende å fungere som kasserer.

Ved utgangen av 1942 hadde foreningen 144 livsvarige og 118 årsbetalende medlemmer, tilsammen 262.

I 1943 har ikke vært holdt styremøte eller generalforsamling.

FORHOLDENE PÅ MØLEN, TOFTEHOLMEN OG RANVIKHOLMEN

Som bekjent har vår forening meget betydelige interesser å ivareta på øyene i midtre Oslofjord:

Tofteholmen er 0,11 km² stor og ble skjenket Naturfredningsforeningen som gave av kammerherre Haaken Mathiesen og Anthon B. Nielsen. Den ble naturfredet ved kgl. res. av 20. juni 1919. Det var Sophus Aars som omkring 1890 henledet professor Brøgers oppmerksomhet på

øyas interessante geologi. Senere har også øyas botaniske og zoologiske eiendommeligheter vært gjenstand for en rekke undersøkelser og vitenskapelige artikler.

Mølen, som er ca. 1 km lang og 0,2 km bred, var lenge kjent som en botanisk sjelden interessant øy. Den ble ervervet av Oslofjordens friluftsråd i 1934, men ved kjøpet ytet vår forening også sitt bidrag. Mistelteinen på øya ble fredet i 1934, og fullstendig fredning fant sted ved kgl. res. av 1. mars 1935. Situasjonen er nå den at øya først og fremst er reservert for friluft-

liv, men at fredningshensyn gjøres gjeldende i størst mulig utstrekning ved øyas forvaltning.

Øygruppen *Ranvikholmene*, som omfatter Ranvikholmen, Vealøs, Hamneholmen, Kalven, Møkkalassa og Kufoten, tilhører Oslofjordens friluftsråd. Øyene er geologisk og botanisk meget interessante, og er fredet ved kgl. res. av 10. juli 1936.

I begynnelsen av juni 1942 mottok vår forening en henvendelse fra Oslofjordens friluftsråd med anmodning om deltagelse i en befarings av øyene. Foranledningen var dels at skogen på Mølen nå var blitt så tett at øya ikke lenger bød de samme betingelser for friluftsliv og camping som tidligere, dels at det på alle øyene foregikk en ulovlig hogst av temmelig alvorlig karakter. Det var nå meningen å tillate en begrenset hogst av pålitelige folk og etter forstlige prinsipper for å få luftet ut i den skogen som mentes å stå for tett, og for samtidig å holde tyvhoggerne borte. Under inspeksjonen på Mølen ble det funnet at der i denne anledning var foretatt en utblinking som ikke på noen måte lot seg forene med fredningshensyn, idet den gikk ut på å drive ut ca. 30 favner ved på den botanisk sett mest interessante del av øya, slik at landskapet ville få en helt annen og mere åpen karakter, hvilket i sin tur ville bevirke forandringer av hele områdets flora.

Saken ble senere av Østlandske forening forelagt for professor Holmboe og oberstløytnant Gleditsch, likesom det ble holdt møte med Oslofjordens Friluftsråd. Resultatet ble at det på Mølen, etter samråd med herredsgartner Flood, bare ble foretatt en mindre opprydning som fullt ut tilgodeså hensynet til naturfredningen.

Under befaringsen av Tofteholmen og

Ranvikholmen ble det konstatert at det var fart temmelig stygt fram med ulovlig hogst. For Tofteholmens vedkommende medfører dette at granskogens utdøen, en følge av stormen i 1929 da 580 trær gikk med, ytterligere blir påskynnet.

Noen tillatelse til nyttehogst fant man av prinsipielle grunner ikke å kunne gi.

FREDET VED FORORDNING

Vasskalven. I 1939 ble der rettet anmodning til Østlandske Kretsforening om å få i stand en fredning av øya Vasskalven, g.nr. 26, b.nr. 2, 3, 4, 5, 6 og 15 i Tjøme herred.

I april 1941 blev der så ved Østlandskes medvirkning sendt andragender undertegnet av eierne fru Walther Halvorsen, Ludvig Svinndal og Øystein Haneborg om fredning av plante- og dyreliv på øya. Ved beslutning av 23. april 1942 er det bestemt at fredning skal finne sted overensstemmende med andragendet.

Vasskalven er på over 300 mål. Der drives gårdsbruk på øya, men dette er ved gjerde atskilt fra den fredede del. Blomsterfloraen er meget rik. Der hekker en del sjøfugl på øya som ærfugl, forskjellige sorter and, kjell, måker, terner og vipper.

Roppestadholmen. Sommeren 1941 fikk foreningen fra frøken Gjertrud Lorange anmodning om fredning av fuglelivet på Roppestadholmen i Nøtterøy herred. Ved beslutning av 23. april 1942 be fuglelivet på øya fredet.

Øya er på et par hundre mål. Den består vesentlig av nakne knauser og svaberg. Der hekker ærfugl, vipe, ryle og annen sjøfugl.

Fredning på Rød gård. Gjennom foreningens tidligere formann oberstløytnant Gleditsch ble foreningen opplyst om at forfatteren Alf Larsen ønsket å frede et større areal på sin eiendom, den gamle Rød gård, g.nr. 1, b.nr. 4—7 i Tjøme. Vi satte oss øyeblikkelig i forbindelse med eieren, likesom foreningens midlertidige sekretær var og så på området. Fredningen støtte på noen vanskeligheter, da det var beordret tvangsauksjon på eiendommen, men ved forordning av 31. mars 1942 er plantelivet og dyre- og fuglelivet blitt fredet. Det lyktes også ved henstilling til

myndighetene å få tvangshogsten, som var blitt påbudt av ordføreren, utsatt inntil fredningen trådte i kraft.

Dette vakre område består av en helt uberørt skog av stor botanisk interesse, den er naturlig avgrenset fra den del av eiendommen hvor det drives gårdsbruk. Resten av fredningsområdet består av knauser ut mot sjøen hvor hekkende sjøfugl vil få et fristed.

Med herr Alf Larsens hjelp er vi kommet i forbindelse med eierne av tilgrensende eiendommer, og det arbeides nå med å få også disse fredet.

Østlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge.

Utdrag av regnskap for 1942.

Beholdning fra 1941 kr. 3714.93

Kontingenter:

a. Livsvarige: 9 à kr. 40.00 » 360.00
 b. Årsbetalende:
 1940: 2 à kr. 4.00 kr. 8.00
 1941: 2 à » 4.00 » 8.00
 1942: 107 à » 4.00 » 428.00
 » 444.00

Diverse innbetalinger:

Landsforeningen innbetalt for 10 fredningsplakater » 20.00

Renter 1942:

i Oslo Sparebank kr. 44.51
 i Creditbanken av Livsvarige medlemmers fond » 175.54
 i Creditbanken, «Den gamle Mester» » 5.26
 i Kreditkassen, Sophus Aars' gave » 32.62
 4½ (3.6) % Stat 1931 kr. 2 000.00 » 72.00
 » 329.93

Utgift:

Gårdsskatt Tofteholmen 1942/43 kr. 3.31
 Avertissementer, mangfoldiggjørelse, porto, rekvisita
 og øvrige kontorutgifter » 130.41
 Krans til sekretær Jens Printz » 40.00
 » 173.72

Kontingent til Landsforeningen:

a. Av 9 livsvarige medlemmer à kr. 1.00 kr. 9.00
 b. Av 117 årsbetalende medlemmer à kr. 0.75 » 87.75
 » 96.75
 Innsatt på bok for livsvarige medlemmers fond » 607.54
 Balanse kr. 878.01
 » 3 990.85

kr. 4 868.86 kr. 4 868.86

1943.

Jan. 1. Beholdning:

Innestående i Oslo Sparebank kr. 2 343.66
 —»— i Kreditkassen » 1 338.10
 —»— i Creditbanken («Den gamle Mester») » 268.73
 Kontant » 40.36
 kr. 3 990.85

Livsvarige medlemmers fond utgjør pr. 31/12 1942 kr. 9 326.40
 hvorav innstår i Den norske Creditbank på 6 mdrs. ops. nr. 70 051 kr. 7 433.04
 og beror i Norsk 4½ % (3.6 %) Stat 1931 S. I, pål. kr. 2 000.00, innkjøpt for » 1 887.36
 kr. 9 326.40

Oslo, den 31. mars 1943.
 ANTON HEYERDAHL,
 kasserer.

Østlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge.

Utdrag av regnskap for 1943.

Beholdning fra 1942 kr. 3 990.85

Kontingenter:

a. Livsvarige: 3 à kr. 40.00	»	120.00
b. Årsbetalende		
1940: 1 à kr. 4.00	kr.	4.00
1941: 1 à » 4.00	»	4.00
1942: 3 à » 4.00	»	12.00
1943: 108 à » 4.00	»	432.00
		<u>452.00</u>

Renter 1943:

i Oslo Sparebank	kr.	46.86
i Creditbanken av Livsvarige medlemmers fond	»	187.87
i Creditbanken, «Den gamle Mester»	»	5.36
i Kreditkassen, Sophus Aars' gave	»	33.45
4½ (3.6) % r. Stat 1931 kr. 2 000.00	»	72.00
		<u>345.54</u>

Utgift:

Gårdsskatt Tofteholmen 1943/44	kr.	3.12
Trykning, ekspedisjon, porto, rekvisita og øvrige kontorutgifter	»	180.96
Krans til dr. Hanna Resvoll-Holmsen	»	35.00
		<u>219.08</u>
a. Av 3 livsvarige medlemmer à kr. 1.00	kr.	3.00
b. Av 111 årsbetalende medlemmer à kr. 0.75 ..	»	83.25
		<u>86.25</u>
Innsatt på bok for Livsvarige medlemmers fond	»	379.87
		<u>685.20</u>
Balanse	»	4 223.19
		<u>kr. 4 908.39</u> <u>kr. 4 908.39</u>

1944.

Jan. 1. Beholdning.

Innestående i Oslo Sparebank	kr.	2 390.52
—» i Kreditkassen	»	1 371.55
—» i Creditbanken («Den gamle Mester»)	»	274.09
Kontant	»	187.03
		<u>kr. 4 223.19</u>

Livsvarige medlemmers fond utgjør pr. 31/12 1943	kr.	9 706.27
hvorav innestår i Den norske Creditbank på 6 mdrs. ops. nr. 70 051	kr.	7 818.91
og beror i Norsk 4½ (3.6) % Stat 1931 S. I pål. kr. 2 000.00, innkjøpt for »	»	1 887.36
		<u>kr. 9 706.27</u>

Oslo, den 9. mars 1944.
ANTON HEYERDAHL,
kasserer.

AGDER NATURFREDNINGSFORENING

ÅRSBERETNING FOR 1942

Foreningen har også i 1942 — så langt gjørlig — søkt å arbeide videre på de ved organisasjonens start opptrukne linjer — å vekke og vedlikeholde interessen for landets natur, dets plante- og dyreliv med sikte på å bevare og utvikle dette.

På det gitte grunnlag har en fortsatt med propaganda for å verne om, frede og redde hva det spesielt i Agderfylkene måtte være tilbake av plante- og dyreliv i skjærgård, skog og hei.

Ved sirkulærer til offentlige kontorer, skoler, læreanstalter og lærere personlig, notiser i dagspressen, utdeling av publikasjoner om dyrebeskyttelse, korrespondanse med sentraladministrasjonen, vitenskapsmenn og andre på området interesserte har en søkt å fremme foreningens formål.

I samarbeid med eierne av øyene Herøy og Tjamsøy i Søgne herred samt ordføreren samme steds, har det gjennom Landsforeningen for Naturfredning i Norge lykkes å oppnå høyeste resolusjon for totalfredning av nevnte øyer.

Således er det siden 22. oktober 1942 på nevnte områder forbudt

- 1) å drepe, fange eller forstyrre fugl,
- 2) å ødelegge eller røve egg eller reir.

Det skulle være i høy grad ønskelig om en kunne få flest mulig av eierne av andre øyer e. o. skjærgårdskomplekser henetter Agderkysten interessert i samme retning og på den måten få mest mulig av kysten fredet mot all rovdrift.

De grunneiere som måtte være innforstått hermed, behøver bare å tilskrive styrets formann, adr. tollkamret, Kristiansand, herom. Alt videre fornødent vil bli

besørget fra Agder Naturfredningsforenings kontor. Som tidligere meddelt har det vist seg ytterst vanskelig å få fredet større kyststrekninger under ett. Derimot går det relativt lett å få fredet til eksempel øy for øy, når bare vedkommende grunneiers skriftlige samtykke foreligger.

I tilslutning hertil kan opplyses at en har håp om i nær framtid også å få Kubbøya ved Sognvår fredet. Ved selve fyrstasjonene landet rundt har jo enhver jakt i lang tid vært forbudt.

Av oppmuntrende begivenheter i årets løp kan for øvrig nevnes:

1. Loven om jakt av 4. juni 1942.
2. Endelig totalfredning av ærfugl.

Ved disse foranstaltninger er det gjort tiltak til gjennomføring av flere av de viktigste av naturfredningsforeningens programposter i det siste decennium.

I 1942 er det til foreningen innkommet 36 og fra styret utgått 40 skrivelser etc.

Antallet av medlemmer var ved siste årsskifte 68 mot 65 året forut, altså en tilvekst på 3 — tre — medlemmer.

Kristiansand S, den 15. februar 1943.

I styret for Agder Naturfredningsforening

Gerh. von der Lippe (sign.)

p. t. formann.

VALG

På årsmøtet 1942 ble styre, redaksjons- og agitasjonsutvalg gjenvalgt.

Disse består nå av: Tolldistriktssjef Gerh. von der Lippe, formann, direktør J. Andresen, varaformann, tollkontorist A. Arnesen, sekretær og kasserer.

Suppleanter: Oberstløytnant E. Keim, skipsreder Herlof Andersen, kontorsjef A. J. K. Arnzen.

Redaksjonsutvalg: Skipsreder Ferdinand Langfeldt, lege F. K. Valeur, oberstløytnant E. Keim.

Agitasjonsutvalg: Skipsreder Herlof Andersen, skipshandler Carl Axelsen, toll- oppsynsmann Johs. Tønnesen.

Revisorer: Våpenhandler P. J. Pedersen, kasserer T. Evensen.

ÅRSBERETNING FOR 1943

Arbeidet har i det forløpne år så langt gjørlig vært fortsatt etter de ved foreningens start opptrukne linjer:

«Å vekke og vedlikeholde interessen for landets natur, dets plante- og dyreliv med sikte på å bevare og utvikle dette».

Ved sirkulærer til offentlige kontorer, skoler, læreanstalter og lærere personlig, inserater i dagspressen, korrespondanse med sentraladministrasjonen har en søkt å fremme foreningens formål.

I samarbeid med eierne av Kubbøya i Søgne og Kornholmen, Sole og Flekkholmen i Oddernes har en gjennom Landsforeningen for Naturfredning i Norge

fått høyeste resolusjon for fredning av nevnte trakter. Ennvidere har en korrespondert med eierne av flere andre øyer i nærliggende skjærgård om fredning av visse øyer, og en har håp om i nær framtid å få fredet også disse strøk mot enhver rovdrift.

Som meddelt i tidligere årsberetninger har det vist seg vanskelig å få fredet større strekninger under ett, så oppstykket som eiendomsforholdene har vist seg å være i omhandlede trakter. Derimot har det gått relativt lett å få fredet øy for øy, når bare vedkommende grunneiers skriftlige samtykke foreligger. De grunneiere som måtte være interessert i slike frednings-spørsmål, behøver bare å tilskrive nærværende forenings formann. Alt videre fornødent vil så bli besørget fra Agder Naturfredningsforening.

I 1943 er det til foreningen innkommet 28 og fra styret utgått 38 skrivelser.

Antallet av medlemmer var ved siste årsskifte 78 mot 68 året forut, altså en tilvekst på 10 medlemmer.

På årsmøtet ble styret og de respektive utvalg gjenvalgt.

Kristiansand S, ²⁶/₂ — ⁸/₃ 1944.

Gerh. von der Lippe.

AGDER NATURFREDNINGSFORENING

REGNSKAP FOR 1942.

Inntekter.	Utgifter:
Kassabeholdning fra forrige år kr. 131.06	Avsatt til klisjéfond kr. 100.00
Kontingent » 198.00	Kontingent til Landsforeningen » 68.00
Gaver » 100.00	Porto » 46.35
	Trykksaker og konvolutter » 37.15
	Inkassoprovisjon » 21.60
	Inventar » 10.30
	Kassabeholdning » 145.66
kr. 429.06	kr. 429.06

Kristiansand S. den 31. desember 1942.
17. februar 1943.

GERH. VON DER LIPPE

Revidert:
T. EVENSEN. P. J. PEDERSEN

p. t. formann.

ARNE ARNESEN
p. t. kasserer.

REGNSKAP FOR 1942. KLISJEFONDET

Inntekter:	Utgifter:
Gaver kr. 100.00	Honorar for vignett kr. 50.00
Innvunne renter » 1.53	Klisjé » 12.67
	Kassabeholdning » 38.86
kr. 101.53	kr. 101.53

Kristiansand S. den 31. desember 1942
17. februar 1943

GERH. VON DER LIPPE

Revidert:
T. EVENSEN. P. J. PEDERSEN

p. t. formann.

ARNE ARNESEN
p. t. kasserer.

REGNSKAP FOR 1943.

Inntekt:	Utgift:
Kassabeholdning fra forrige år kr. 145.66	Kontingent til Landsforeningen kr. 78.00
Kontingent » 204.00	Trykksaker » 48.85
	Porto » 47.20
	Inkassoprovisjon » 23.40
	Annonser » 7.68
	Diverse » 3.60
	Kassabeholdning » 140.93
kr. 349.66	kr. 349.66

Kristiansand S. den 31. desember 1943
15. februar 1944

T. Evensen
(sign.)

GERH. VON DER LIPPE

p. t. formann.

Arne Arnesen
p. t. kasserer.

ROGALAND NATURFREDNINGSFORENING

ÅRSMELDING FOR 1942 OG 1943

I det følgende skal styret gi en oversikt vedrørende de saker foreningen har arbeidet med i årene 1942 og 1943. Men av praktiske hensyn er det også tatt med ting som har vært behandlet våren og sommeren 1944.

Forholdene har ført med seg at mange oppgaver foreløpig ikke kan gjennomføres, således det påtenkte innkjøp av et fredningsfelt. Som det vil gå fram av det etterfølgende, er det særlig vernet av fuglene en har hatt oppmerksomheten henvendt på, og det har vært meget påkrevd i disse tider.

SMOKKEVATNET OG BØRAUNEN

Som meldt i årsmeldinga for 1941 er fredlysning av fuglelivet ved Smokkevatnet ved Hognestad og Børaunen i Randaberg blitt ordnet. Styret lot trykke plakater med norsk og tysk tekst, og Hallvar Hognestad var behjelpelig med å sette disse opp rundt Smokkevatnet. Han har også passet på å fornye oppslagene når de ble for medtatt av vær og vind. Ellers var plakaten trykt på en kartong som har klart opp til et år uten at de var preparert på noen som helst måte. Ved Børaunen satte politikonstabel Gunvald Bø opp plakater, og er ellers interessert i at fuglene får fred der ute.

Stort sett er fredninga på disse steder blitt respektert, selv om det ved Smokkevatnet ble tatt en del måkeegg. Formannen, A. Bernhoft-Osa, foretok hver vår i de siste tre år en undersøkelse og optelling av fuglebestanden ved Smokkevatnet innenfor det fredlyste område. Som det går fram

av en beretning i Stavanger Museums Årshefte, er det i alt påvist 31 rugende arter. Våren 1944 var bestanden dessverre gått noe tilbake, men under normale forhold vil den snart ta seg opp igjen. Særlig var det lite rugende ender, og sothønene var helt borte. Men i vår fikk faunaen en gledelig tilvekst, idet om lag 50 par lattermåker (*Larus ridibundus*) slo seg til ved vatnet og fikk fram en hel del unger. — Det fredlyste område er ikke mer enn ca. 2 km langt og 1 km bredt, men det huser en del av Jærens særmerkete fuglearter, således toppdykker, sothøne, sivhøne, sivspurv og sivsanger.

FREDLYSNING AV NOEN FUGLEHOLMER I RYFYLKE

Ved noen undersøkelser av fuglefaunaen i Ryfylke som A. Bernhoft-Osa foretok i 1943 og 1944 viste det seg at grågåsa fremdeles ruger på enkelte holmer derinne. Riktignok har de få parene som ennå forekommer, ikke fått fram ungene sine de siste år på grunn av eggroving. For om mulig å redde grågåsa som rugefugl i Ryfylke tok formannen opp spørsmålet om fredning av noen holmer utenfor Vik i Nedstrand herred, der arten skal ha ruget i mange år. Det viste seg at samtlige oppsittere var meget interessert og skrev under på et vedtak om fredlysning av alt fugleliv mot eggsanking og jakt — foreløpig for et tidsrom av 5 år. I alt er 6 holmer fredet: Langøya, Lindøya, Tednholmen, Slåtholmen, Varholmen og Store Håøy.

En særlig takk fortjener fisker Olaf Topnes for den interesse han har utvist i anledning fredninga. Således har han sammen med Ole Vik tatt på seg arbeidet med å sette opp alle fredningsskiltene rundt om på holmene. Under formannens opphold på Vik var elektriker Per Olsen, Stavanger, så elskverdig å stille sin jakt-hytte til disposisjon.

Fredninga har alt vist resultater: Mens det ifjor (1943) så å si ikke fantes en eneste sjøfuglunge på de nevnte holmer, var det i år en hel del å se. Ikke bare av måke, men også av kjell, teist, ærfugl og fiskender. Fuglefaunaen på holmene og i de omkringliggende trakter vil bli nærmere omtalt i en artikkel i Stavanger Museums Årshefte.

Fra Kolbein Hauge på Sjernarøy har formannen nylig fått melding om at grågåsa har tilhold på Norheimsøya ved Sjernarøy. Vi vil nå se å få fredet også denne rugeplassen. Det samme bør gjøres med Brattholmen utenfor Muslandsvåg i Nedstrand, der det i sommer av formannen ble funnet et ødelagt grågås-reir.

FUGLELIVET VED LILLE STOKKAVATN

Tett utenfor Stavanger bygrense ligger Lille Stokkavatn. Ved sydenden av vatnet er det en strekning med tett røyr og siv, og her finnes det et etter forholdene ganske rikt fugleliv. Foruten ender ruger der noen par sothøner og sivhøner. Dessuten har den interessante toppdykkeren (*Podiceps cristatus*) hatt reiret sitt der de siste årene. En hel del lattermåker har også nylig slått seg til på denne myra, kanskje fordi de her fikk mer fred enn på andre ruge-

plasser, som er blitt systematisk røvet for egg. Av andre rugefugler fra Lille Stokkavatn kan ellers nevnes: sivspurv, sivsanger, gulerle, raustilk, fiskelita og vipe. Denne vesle fugleidyll bør sikres for Stavanger by etter som bygrensene utvides. Det var derfor en glede for styret at eierne av området henvendte seg til vår forening for å få oppsatt fredningsplakater. Dette ble gjort, og det har hjulpet bra.

FREDNINGSPLAKATER

Da det viste seg påkrevd å sette opp plakater også på tysk i de ymse fredlyste områder, søkte styret å få dette ordnet. Den tyske overkommando gav sin tillatelse og sendte samtidig både i 1943 og 1944 ut en dagsbefaling til soldatene om fredningstider og eggsanking.

Fra Sandnes Parkvesen fikk styret en meddelelse om at de plakater som var oppsatt i de områder som Sandnes kommune i sin tid hadde fått fredlyst, var blitt nedrevet. En del nye plakater oversendtes derfor til parkvesenets formann, fabrikkier Jakob Øglænd.

Ved Mosvatnet innenfor Stavanger bys grenser er det en del fugl, bl. a. ender. Her ble det drevet ulovlig jakt, og etter anmodning fra Stavanger politi satte vår forening opp plakater.

Dessuten er det anbrakt plakater på et par små holmer i Orrevatnet, som tilhører Erling Nese, Horpestad. Nese er interessert i at bl. a. måkene får fred, da de i høy grad gjødsler sauebeitene på holmene.

På de nå fredlyste øyer og holmer utenfor Vik i Nedstrand er det våren 1944 anbrakt en rekke oppslag samtidig som fredlysinga ble kunngjort i pressen.

FYLKESTINGETS VEDTAK OM FREDNING AV FUGLELIVET

Våren 1942 henvendte styret seg til daværende formann i fylkestingets desisjons- og næringsnemnd, Lars Ramndal, med en henstilling om at fylkestingets vedtak om fredning av fuglelivet i Rogaland måtte bli fornyet for 3 år. Vedtaket utløp den 31. desember 1941. Etter anmodning av herr Ramndal gav formannen i Rogaland Naturfredningsforening desisjons- og næringsnemnda en utgreiing om fredningsarbeidet og foretok samtidig en omvisning i Stavanger Museums fuglesamling.

Under fylkestingets forhandlinger ble det vedtatt å henstille til myndighetene å gjøre det gamle fredningsvedtak gyldig til utgangen av 1942. — Men «Riksjepermesteren» gikk av ymse grunner ikke med på fylkestingets vedtak.

I forbindelse med dels dette spørsmål og ellers når det gjaldt ulovlig jakt og egg-sanking gav styret på anmodning en lengere redegjørelse til Landsforbundet. Her ble det pekt på den fare det var for fuglebestanden om jakt under de nåværende forhold ble tillatt. Samtidig gjorde styret oppmerksom på de områder der fuglelivet i Rogaland er fredet etter naturfredningsloven og ved privat fredlysning.

OPPKJØP AV FUGLEVINGER OG FUGLEFJÆR

Gjennom en stavangeravis ble styret gjort oppmerksom på en annonse fra et firma som kjøpte opp fuglevinger av ymse fugler. Da det blant disse fugler også var fredlyste arter, nektet avisen å ta inn annonsen. Styret tilskrev straks vedkommende firma og varslet samtidig Lands-

forbundet. Fra firmaet fikk vi beskjed om at annonsen straks var blitt forandret i overensstemmelse med jaktloven.

I denne anledning tilskrev formannen Landsforbundet og foreslo at det i utkastet til den nye naturfredningsloven blir tatt med en paragraf om import og eksport og handel med fuglefjør — enten disse nå skal brukes til hattepynt eller til framstilling av fiskefluer. Selv om det ikke kan gjennomføres totalforbud mot import av fjør til hattepynt, bør dog myndighetene ha full kontroll over både import og eksport og handel i det hele. Og det bør gis sakkyndig hjelp fra zoologisk hold.

Når en tenker på de strenge bestemmelser som gjelder for museumsfolk når de skal foreta innsamlinger av fredede dyr i vitenskapelig øyemed, var det heller ikke av veien om det ble kontroll med de ymse preparantforretninger, slik at det ikke ble lovlig å montere fredede dyrearter for *privatfolk* uten særskilt tillatelse. Mange steder i utlandet har en slike bestemmelser for å verne om sjeldnere dyrearter.

RUGEKASSER FOR SMÅFUGL

Dessverre viste det seg umulig å få forbindelse med noen som kunne lage rugekasser av uthulte trestammer til overkommelig pris. Styret fikk et tilbud på rugekasser av tre, men prisen — kr. 10.- pr. stk. — ble jo altfor høy. Imidlertid satte formannen seg i forbindelse med forstmester Folke Bromée ved den svenske Domenestyrelse og fikk tilsendt et par modeller av rugekasser som herr Bromée har konstruert. Disse rugekasser ser meget tiltalende ut. De er laget av galvaniserte jernplater eller også av sink. Lokket er til

å ta av, og kassen er forsynt med en patentanordning som gjør opphengning og nedtagning (for rengjøring) uvanlig lett-vint. En kan ved første øyekast bli litt betenkt med omsyn på den temperatur som vil oppstå i en slik rugekasse av metall, men etter hva det blir opplyst skal temperaturen ikke bli høyere i disse kasser enn i de vanlige modeller. Men det anbefales likevel ikke å henge kassene slik at solen direkte steiker på dem. Dette er jo noe som er lett å unngå.

Formannen har latt lage noen kasser av sink for å anstille en del prøver. De ferdige (umalte) kasser kom på kr. 3.- og 3.50 pr. stk. En pris som sikkert vil bli betraktelig billigere under normale forhold og ved masseframstilling. Styret bør ta spørsmålet opp til nærmere overveielse når denne modell er prøvd under våre forhold. Ved svenske forsøk har denne type vist seg utmerket, etter det herr Bromée meddeler, og den svenske Domestyrelse har hengt opp en masse av disse kasser. Fuglene liker dem, og kullene kommer vel fram. Dertil er de langt mer holdbare enn trekasser.

Fra Vestlandske Kretsforening, som også har arbeidet med spørsmålet om rugekasser, fikk vi i sin tid en forespørsel om det hadde lyktes å oppdrive brukbare kasser. Styret har derfor sendt foreningen en modell av de nye svenske kasser.

OPPLYSNINGSARBEIDET

Det vesle heftet «Vern om naturen», som ble utarbeidd av formannen, er utdelt til en rekke skoler rundt om i Rogaland. Således til de eldste klasser i folkeskolen og til alle klasser i de høyere skoler, bl. a. i Stavanger, Haugesund, Egersund, Flekke-

fjord, Sauda, Sandnes, Bryne osv. I de fleste høve er heftet blitt gjennomgått i en skoletime, og elevene har skrevet en stil om emnet. Styret har fått tilsendt noen stiler, og flere av disse var meget bra. Samtlige elever har fått sitt hefte, og dessuten har de skoler som ønsket det, mottatt et klasesett til oppbevaring. — Også fra et par skoler utenfor fylket er det kommet forespørsel etter heftet. — Restopplaget vil bli utdelt etter som lærerne anmoder om å få det tilsendt. Heftet, som er pent utført i Dagbladet «Rogaland»s trykkeri, later til å være blitt vel mottatt.

Våren 1943 arransjerte foreningen en liten reklameutstilling i bokhandelen Otto Floors arvinger a/s. Disponent Ramsland stilte et stort vindu til vår rådighet og var så elskverdig å ordne utstillingen. Styret skylder herr Ramsland stor takk for den utviste velvilje. Utstillingen bestod av fotografier utlånt fra Landsforbundet, utstoppede fugler fra Stavanger Museums dublettsamling, samt modeller av rugekasser. Bokhandelen stilte ut en rekke bøker av naturhistorisk innhold. Foreningens hefte «Vern om naturen» og noen av formannens fuglefotografier i farger fra «Dreyers Grafiske Anstalts Kalender» utgjorde rammen om det hele.

FORTIDSMINNENE

Også i de siste par år er det kommet klager til vår forening om ødeleggelse av gravhauger og andre fortidsminner under de ymse anleggsarbeider. Klagen er oversendt rette vedkommende — Stavanger Museums arkeologiske avdeling — som så har satt seg i forbindelse med myndighetene.

FORENINGENS ØKONOMI

På grunn av forholdene har det vært uråd å komme i forbindelse med mange av medlemmene, så en del skyldig kontingent for årene 1942 og 1943 utestår. Som regnskapet viser, har henholdsvis 320 og 305 betalende medlemmer ordnet sin kontingent for disse to år. Av nye medlemmer er innmeldt i alt 21, derav 5 livsvarige. Av utmeldelser har det vært 2 i 1942—43. Ellers er 11 medlemmer avgått ved døden i beretningsårene.

ÅRSMØTE

Årsmøte for årene 1942 og 1943 ble holdt på Stavanger Museums kontor den 4. oktober 1944. Her ble årsmelding og regnskap godkjent. Styret gjenvalgtes.

Det ble vedtatt å overføre til Naturfredningsfondet 200 kr. av kassabeholdningen etter at kontingenten til Landsforbundet er innbetalt. Dette fond er dermed kommet opp i godt og vel kr. 6 400. Under møtet ble den tanke framholdt at en burde se seg om etter et fredningsfelt på Høg-Jæren, siden det ser ut til å være helt håpløst å få kjøpt et høvelig felt på selve Flat-Jæren. Dette er et spørsmål som styret eventuelt vil ta opp på neste årsmøte.

Formannen demonstrerte den i årsmeldinga omtalte svenske rugekasse-modell. Det ble vedtatt å sette seg i forbindelse med en stavangerfabrikk for å få i gang en massefabrikasjon av disse kasser, om det viser seg at de svarer til forventningene.

ROGALAND NATURFREDNINGSFORENING

REGNSKAPSSAMMENDRAG FOR 1942

15. arbeidsår.

Inntekter:	Utgifter:
Beholdning pr. 1. januar 1942 kr. 128.08	Annonser kr. 41.40
Kontingenter:	Portoutgifter » 59.75
320 medlemmer à kr. 2.00 » 640.00	Trykksaker » 139.58
5 foreninger - » 5.00 » 25.00	Maskinskrivning » 11.50
3 livsvarige - » 30.00 » 90.00	Materialer » 29.08
	Inkassoprovisjon » 63.50
	Reiseutgifter ved inkasso » 3.00
	Blomster » 10.00
	Frakt for årshæfter » 16.90
	Tilført Rogaland naturfredningsfond .. » 90.00
	Kassabeholdning » 418.37
<u>kr. 883.08</u>	<u>kr. 883.08</u>

A. BERNHOFT-OSA,
p. t. formann.

I orden. Stavanger 19. april 1944.
H. GUNDERSEN, ERIK LUNDE,
revisorer.

ERLING TORGENSEN,
kasserer.

ROGALAND NATURFREDNINGSFOND

ROGALAND NATURFREDNINGSFOND

Regnskap for 1942.

Inntekter:	Utgifter:
Beholdning pr. 1. januar 1942 kr. 5 086.63	Beholdning pr. 31. desember 1942 .. kr. 6 014.20
Bidrag av Klosters legat » 100.00	
— » Stavanger Sparekasse » 100.00	
— » Stavanger kommune, kine- matografpenger » 500.00	
Overført for 3 livsvarige medlemmer » 90.00	
Renter for 1942 » 137.57	
<u>kr. 6 014.20</u>	<u>kr. 6 014.20</u>

A. BERNHOFT-OSA,
p. t. formann.

I orden. Stavanger 19. april 1944.
H. GUNDERSEN, ERIK LUNDE,
revisorer.

ERLING TORGENSEN,
kasserer.

ROGALAND NATURFREDNINGSFORENING

REGNSKAPSSAMMENDRAG FOR 1943

16. arbeidsår.

Inntekter:		Utgifter:	
Beholdning pr. 1. januar 1943	kr. 418.37	Trykksaker	kr. 268.40
Kontingenter:		Materialer	» 15.00
305 medlemmer à kr. 2.00	» 610.00	Inkassoprovisjon	» 62.60
4 foreninger - » 5.00	» 20.00	Tilført Naturfredningsfondet	» 60.00
2 livsvarige - » 30.00	» 60.00	Kassabeholdning	» 707.94
Renter	» 5.57		
	<u>kr. 1 113.94</u>		<u>kr. 1 113.94</u>

A. BERNHOFT-OSA,
p. t. formann.

I orden. Stavanger 19. april 1944.
H. GUNDERSEN, ERIK LUNDE,
revisorer.

ERLING TORGERSEN,
kasserer.

ROGALAND NATURFREDNINGSFORENINGSFOND

ROGALAND NATURFREDNINGSFOND

Regnskap for 1943.

Inntekter:		Utgifter:	
Beholdning pr. 1. januar 1943	kr. 6 014.20	Beholdning pr. 31. desember 1943 ..	kr. 6 223.72
Overført for 2 livsvarige medlemmer »	60.00		
Renter for 1943	» 149.52		
	<u>kr. 6 223.72</u>		<u>kr. 6 223.72</u>

A. BERNHOFT-OSA,
p. t. formann.

I orden. Stavanger 19. april 1944.
H. GUNDERSEN, ERIK LUNDE,
revisorer.

ERLING TORGERSEN,
kasserer.

VESTLANDSKE KRETS- FORENING FOR NATURFREDNING I NORGE

ARSBERETNING FOR 1942 OG 1943

Styret har bestått av følgende, valgt av generalforsamlingen den 26. mars 1942: Konservator Sigurd Johnsen (formann), professor dr. Oscar Hagem (varaformann), forsøksleder Anton Smitt, godseier G. F. Heiberg, Amla, og dr. philos. Knut Fægri (kasserer). Som varamenn valgtes: konservator Hans Tambs-Lyche, amanuensis Astrid Karlsen, lektor dr. philos. S. Ve og skipsreder O. Grolle Olsen. Generalforsamlingen valgte videre 15 medlemmer av foreningens råd.

I 1943 holdtes generalforsamling den 19. mai. Prof. dr. O. Hagem som hadde vært medlem av styret siden 1929, ønsket å fratre, og i hans sted valgtes lektor dr. S. Ve; som ny varamann valgtes ingeniør J. Dekke, ellers var det gjenvalg. Medlems-tallet var 94, hvorav 16 livsvarige, ved beretningsårets begynnelse og er nå 108, hvorav 14 livsvarige.

Som i de tidligere krigsår har foreningens arbeid også i år vært preget av de vanskelige forhold, men enkelte saker er likevel blitt fremmet. Gjennom Landsforbundet har man fått anledning til å uttale seg om overføring av naturfredningsarbeidet til Landbruksdepartementet. Styrets uttalelse gikk ut på at en fant det naturlig at naturfredningsarbeidet fikk sin sentral i det daværende «Kulturdepartement» som på den ene side samarbeidet med landsforbundet og på den annen side under oppgavenes løsning søkte samarbeid med de forskjellige andre departementer, hvis saken også kom inn under deres arbeids-

område. Å overføre naturfredningsarbeidet til Landbruksdepartementet måtte en bestemt fraråde, fordi dette departement representerer bl. a. jakt, skogvesen og landbruk, altså områder som naturfredningsarbeidet kan kollidere med.

Videre har styret behandlet det av oberstløytnant Gleditsch og ekspedisjons-sjef Augdahl utarbeidede forslag av 1938 til «Lov om forandringer i lov om naturfredning av 25. juli 1910 (jfr. lov av 14. juli 1916)». En fant intet vesentlig å bemerke og tiltrådte forslaget, idet en uttalte håpet om at de foreslåtte endringer snart måtte få lovs form, så naturvernet kunne få den bredere basis å bygge på som lenge hadde vært ønsket av dem som arbeidet med naturfredning.

Av saker som ellers er fremmet, kan nevnes:

FREDNING AV DYRELIVET I BERGENS KOMMUNES FJELL- STREKNINGER

Denne sak som det har vært arbeidet med i flere år, er nå blitt brakt til en avslutning, idet kommunens vedtak er blitt approbert (23. april 1942). Innenfor et større, sammenhengende område av Fløyfjellet, Sandviksfjellet og Blåmannen skal dyrelivet være fredet mot ødeleggelse eller skade av ethvert slag. Innenfor området er det forbudt:

1. å drepe, fange, skade eller forstyrre dyr,
2. å ødelegge eller røve reir, hi eller egg,

3. å løse skudd, samt

4. å gå med skytevåpen. Unntatt herfra er jaktpolitiet, likeledes jaktberettigede i nabofelter på vei til og fra disse felter, som har med seg legitimasjonskort utstedt av Bergens kommune. Innen området skal kortet vises fram når noen krever det.

5. Hunder skal føres i band innen området og på veier som danner grenser for dette fra 1. april til 15. august. For harehund og hund av annen rase som jager hare, gjelder bandtvangen hele året.

Løse hunder (hunder som ikke følger sitt herskap) som jager eller forstyrrer dyrelivet, innbringes til politiet. De kan avlives på stedet av jaktpolitiet såfremt de ikke kan innfanges.

De nærmere regler for fredning og felling av rovdyr som måtte vise seg nødvendig, fastsettes av Vestlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge i samarbeid med Bergens kommune og godkjennes av departementet.

Styret har gitt følgende utkast til slike regler, men godkjenning foreligger ennå ikke.

1. Fredningens formål er å beskytte og oppelske det dyreliv som naturlig kan utfolde seg innen området.

2. Tar noen arter overhånd som rovdyr, rovfugl, kråker m. v., slik at de blir en fare for det øvrige dyrelivs beståen, kan forføyninger herimot treffes uten hinder av fredningsbestemmelsene. Avgjørelsen herav tilligger i hvert enkelt tilfelle Vestlandske Kretsforening for Naturfredning etter samråd med Jaktoppstyret.

3. Fredningsvedtaket kunngjøres ved oppslag i fredningsområdet. Fredningsbestemmelsene søkes innarbeidet ved henstillinger til publikum i sin alminnelighet og spesielt til alle som har hytter i byfjellene

om å være behjelpelig med å våke over fredningens overholdelse. Det gjøres oppmerksom på at overtredelse av fredningsbestemmelsene medfører påtale og straff.

4. Foruten det alminnelige politi kan også andre gis politimyndighet til å påse og håndheve fredningen.

FREDEDE TRÆR

I årets løp er følgende trær blitt fredet ved tinglysning i henhold til lov om naturfredning.

En stor *furu* ved Liavegen i felles skog for gr.nr. 13, br.nr. 1 og 2, Stranda herred, Sunnmøre: Eiere Jens Ophaug og Lars Opshaug. (Pr. 30. april 1942.)

«*Storeiki*» på gården Alvsåker, gr.nr. 113, br.nr. 1, Kinsarvik herred, Hordaland. Eier: Torgeir Alvsåker. (Pr. 31. mai 1942.)

FREDNING AV KRISTTORN I MØRE OG ROMSDALS FYLKE

Dette spørsmål er tatt opp av lektor Ivar Tollan, Kristiansund, og styret har besluttet at foreningen skal støtte arbeidet med å få fredet kristtornen her ved nordgrensen for dens utbredelse på Vestlandet.

RUGEKASSER FOR SMÅFUGL

Bergens Skog- og Treplantningsselskap har ved sin formann, ingeniør Chr. Stoltz, som er medlem av foreningens råd, søkt foreningens samarbeid i spørsmålet om hva der kan gjøres for å opphjelpe bestanden

av småfugl i selskapets plantninger på Fløyfjellet, som inngår i det område som er fredet av Bergens kommune. Det viste seg dessverre at den for noen år siden opp-tatte fabrikkasjon i Oslo av rugekasser og redeholker var opphørt. En kunne derfor bare gi anvisning på tegninger av de moderne redeholker, hvis treplantningsselskapet ville forsøke å lage slike selv. Likeledes har en fremholdt at selskapet ved nyplantninger også bør anvende løvtrær og busker, som dels er egnet som for-trær, dels som skjul for fugl som må ha beskyttede steder for redet sitt.

Spørsmålet om å få hensiktsmessige redeholker har også videre interesse, og det kunne kanskje best løses ved et samarbeid mellom de forskjellige nautrfredningsforeninger.

SJØFUGLENE

I «Norsk Veterinærtidsskrift» nr. 2 1943 har distriktsveterinær P. T. Idsø, Ås, oppfordret til krig mot måsene i en artikkel: «Måkene som mulige smittespredere og skadedyr for øvrig» og påkaller det offentliges støtte til utryddelse av «denne sverm av måker som snart skygger for solen». Det er herr Idsøs tro at måsene «rett ofte er smittebærere for mule- og klauvsjuken» f. eks. fra Danmark til Norge. Nå, det har vært gjettet på trekkfuglene som spredere av nevnte sykdom, men noe bevis er ikke levert for dette like så litt som for andre spredningsmåter, pr. post eller mennesker, som også har vært på tale. Det er derfor utilbørlig å gå til en krigserklæring mot måsene på herr Idsøs grunnlag, og det er beklagelig at en oppfordring av denne art har fått plass i et fagtidsskrift og herfra

blir spredt i aviser, hvis lesere jo vil ha lett for å tro at det da må være noe i det. Også for landmannen er måsen skadedyr etter herr Idsøs oppfatning. «De store svermer av måker trækker ned relativt større mengder med gras på de små, men velstelte og møysommelig oppbygde bondebruk på Vestlandet, hvor man må regne med å nyttiggjøre alt som spirer.» Hvis dette var tilfelle, er det merkelig at krigserklæringen mot måkene ikke er kommet fra Vestlandet. Men nettopp herfra, fra kystdistriktene, kom for en del år siden kravet om at også måsene måtte tas med i sommerfredningen, og det ble gjennomført i Sogn og Fjordane samt i Hordaland fylke.

Interessen for å bevare og opphjelpe sjøfuglbestanden er levende på Vestlandet, og foreningen har også i år fått et par forespørsler om fredning av øyer. Den ene sak har en godt håp om vil gå i orden. I Bergens Museums «Foredrag for hvermann» har formannen holdt foredrag om «sjøfugl» i tilknytning til den norske kulturfilm av samme navn, og nyttet anledningen til å omtale naturfredningens arbeid. Av tilhørerne tegnet 16 stykker seg som medlemmer.

KARTOTEK OVER FREDNINGER

Spredt om i årsberetningene finnes omtalt hva foreningen har fått fredet i årenes løp. For å få en bedre oversikt over dette har en i år gått til utarbeidelse av et kartotek. De fleste fredninger gjelder trær, og det kan ha sin interesse å se hvordan disse er fordelt i distriktene, liksom en på denne måten har lettere for å holde listen à jour, i år er således to av de fredede trær falt av elde.

FORENINGENS 25-ÅRSJUBILEUM

Foreningen kunne i 1943 se tilbake på 25 års virksomhet, men forholdene i jubileumsåret var slike at styret fant å måtte la jubileet passere i stillhet. En kort oversikt over foreningens virke vil imidlertid være på sin plass her.

Tanken å danne en Vestlandsk kretsforening for Naturfredning ble tatt opp allerede i 1914, og den fikk tilslutning fra en rekke interesserte i Bergen og i distriktene, men på grunn av verdenskrigen ble realiseringen stillet i bero inntil videre.

I et møte på Bergens Museum 25. februar 1918 ble så foreningen stiftet. Som styre ble valgt: Professor Jens Holmboe (formann), konservator James A. Grieg (varaformann), godseier G. F. Heiberg, Amla, Sogn, skoleinspektør Melkild, Fana, og kand. S. K. Selland, Eide, Granvin. Varerammenn: Lensmann Bredvik, Gulen, dr. phil. O. Hagem, konservator S. Johnsen, overingeniør P. Legreid og lensmann Ottesen, Manger. Dessuten valgtes et råd bestående av 15 medlemmer bosatt i distriktene og i Bergen.

Professor Holmboe stod som formann til 1925. Han etterfulgtes av professor dr. R. Nordhagen, som i 1935 avløstes av professor dr. Aug. Brinkmann. Fra 1938 av har konservator S. Johnsen vært foreningens formann.

Innen foreningens arbeidsområde er foretatt følgende fredninger, vesentlig på foreningens initiativ eller med dens medvirkning.

STØRRE FREDNINGER

1. Ånuglo statsskog på øya Ånuglo, Tysnes, Hardanger. Ca. 640 mål bl. a.

med barlind og bergflette. (Fredet ved Statens skogvesen.) 1910.

2. Luster statsskog, Luster, Sogn. Ca. 50 mål gran. (Fredet ved Statens skogvesen.) 1914.

3. Aknesholmene, Kvam, Hardanger. Fuglelivet. 1923.

4. Vettisfossen med omgivelser, Årdal, Sogn. 1924. Med sitt 261 m høye fall er Vettisfossen Norges høyeste sammenhengende vannfall. Av omkostningene, kr. 15 000, ble den ene halvpart bevilget av Den norske turistforening, den annen skaffet til veie ved private bidrag.

5. Frimannslund, Davik, Nordfjord. 1934. (Furu-trær plantet av dikterpresten Claus Frimann.)

6. Rundeholmen, Opsangervatnet, Kvinnherad. 1934. (Kjent fra Jonas Lies opphold der.)

7. Dyrelivet i et sammenhengende område av Fløyfjellet, Sandviksfjellet og Blåmannen, Bergen. 1942. (Fredet ved Bergens kommune.)

Dessuten er i distriktene blitt fredet 103 trær, fordelt på 82 fredninger, slik som det fremgår av oversikten på neste side (tallene i parentes angir antall av trær).

ENKELTFREDNING AV TRÆR

Foreningens arbeidsfelt ble opprinnelig angitt å være «Bergens stift, dvs. Hordaland, Sogn og Fjordane samt en del av Møre og Romsdal fylke. Det har vist seg meget vanskelig å oppnå og vedlikeholde kontakt med de interesserte rundt om i dette store område med sine mange fjorder og øyer og dårlige kommunikasjoner.

Enkeltfredninger av trær.

Tresort	Hordaland	Sogn og Fjordane	Møre og Romsdal	Sum
Alm	1	—	—	1
Apal	1	1	—	2
Ask	3	—	—	3
Asp	1	1	—	2
Barlind	9 (23)	1	1	11 (25)
Bjørk	1	5 (6)	1	7 (8)
Eik	12	2	—	14
Einer	8	4	—	12
Furu	4	6	1	11
Gran	6 (9)	1	—	7 (10)
Haktorn	1	—	—	1
Hassel	3 (5)	—	—	3 (5)
Kristtorn	1	—	—	1
Lind	2	1	—	3
Older (svartolder)	2	1	—	3
Older (gråolder)	1	—	—	1
Rogn	1	—	—	1
Antall fredninger	57	23	3	82
Antall trær . . .	76	24	3	103

Foreningens råd var ment å skulle være et bindeledd mellom styret og distriktene, men i forhold til arbeidsfeltet har medlemstallet vært altfor lite. Det begynte med 58 medlemmer, hvorav 14 livsvarige, og er nå 108, hvorav 14 livsvarige, og de fleste er bosatt i Bergen. En økning i medlemstallet må derfor bli en viktig arbeidsoppgave i de kommende år, og ved en videre utbygging av årsheftet skulle en vente å få et middel til å holde på medlemmene ute i distriktene. En har også like overfor Landsforbundet gjort oppmerksom på ønskeligheten av at der dannes en egen forening for Møre og Romsdal fylke.

Ved denne milepel ønsker foreningen å bringe en erkjentlig takk til alle som har tatt del i dens administrasjon, og til de mange som har vist interesse og forståelse for de fredningstiltak som er blitt gjennomført. Likeledes rettes en takk til Landsforbundet og de samarbeidende foreninger for støtte og godt samarbeid.

Sigurd Johnsen.

Vestlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge.
Regnskap for 1942.

Inntekter:

A. Beholdning:

Bergens Privatbank nr. 114108	kr. 542.37	
Bergens Privatbank nr. 140682	» 821.91	
Bergens Kreditbank nr. 23429	» 256.96	
Kassabeholdning	» 71.10	
		<u>kr. 1 692.34</u>

B. Inntekter:

Medlemskontingent:		
1 livsvarig	kr. 50.00	
Restanser	» 10.00	
Kontingent 1942	» 4.00	
		<u>kr. 64.00</u>
Bankrenter	» 28.99	
		<u>» 92.99</u>

Sum kr. 1 785.33

Utgifter:

Administrasjon	kr. 27.96
Avskrevet tap bankinnskudd	» 256.01
Beholdning pr. 31/12 - 1942:	
Bergens Privatbank nr. 114108	kr. 553.21
Bergens Privatbank nr. 140682	» 945.06
Kassabeholdning	» 3.09
	<u>» 1 501.36</u>

Sum kr. 1 785.33

Revidert
Bergen 19. mai 1943.
TORBJØRN GAARDER,
revisor.

Bergen 31. desember 1942 — 19. mai 1943.
KNUT FÆGRI,
kasserer.

Regnskap for 1943.

Inntekter:

A. Beholdning pr. 1. januar 1943:	
Bergens Privatbank nr. 114108	kr. 553.21
Bergens Privatbank nr. 140682	» 945.06
Kassabeholdning	» 3.09
	kr. 1 501.36
B. Inntekter:	
Medlemskontingent:	
5 livsvarige	kr. 250.00
Restanse 1941	» 2.00
Kontingent 1942	» 178.00
Kontingent 1943	» 162.00
Kontingent 1944	» 1.00
Bankrenter	» 28.94
Refusjon av utlegg	» 1.00
	» 622.94
	Sum kr. 2 124.30

Utgifter:

Administrasjon	kr. 260.93
Beholdning pr. 31. desember 1943:	
Bergens Privatbank nr. 114108	kr. 814.44
Bergens Privatbank nr. 140682	» 912.77
Kassabeholdning	» 136.16
	» 1 863.37
	Sum kr. 2 124.30

Revidert
TORBJØRN GAARDER
INGEBORG RUSTEN
 revisorer.

Bergen, 31. desember 1943 — 2. februar 1944.
KNUT FÆGRI
 kasserer.

TRØNDELAG NATURFREDNINGSFORENING

Arbeidet med naturfredning har ligget nede i krigens år. Kontingenten har kun vært innkrevd av de kollektive medlemmer (selskaper som har meldt inn hele sin funksjonærstab).

Revidert regnskap for 1942 og 1943 oversendes vedlagt.

Møter av foreningens styre har ikke vært holdt.

Trøndelag Naturfredningsforening.

Reidar Brekke,

p. t. formann.

TRØNDELAG NATURFREDNINGSFORENING

REGNSKAP FOR 1942.

Jan. 1. Kassabeholdning	kr. 834.33	Skadeserstatning for elg i 1941	kr. 150.00
Kontingent	» 404.00	Porto 1941	» 14.80
		Innsatt banker	» 316.00
		Balanse	» 757.53
	<u>kr. 1 238.33</u>		<u>kr. 1 238.33</u>

REGNSKAP FOR 1943.

Jan. 1. Kassabeholdning	kr. 757.53	Inn Nordenfj. Kreditbank	kr. 90.00
Kontingent	» 404.00	» Tr.hjems Sparebank	» 92.00
		» Forretningsbanken	» 134.00
		Balanse kassabeholdning	» 845.53
	<u>kr. 1 161.53</u>		<u>kr. 1 161.53</u>

STATUS PR. 1. JANUAR 1944.

Kontantbeholdning	kr. 845.53
Innstående i banker	» 4 248.89
	<u>kr. 5 094.42</u>

Trondheim den 18. juli 1944.

Trøndelag Naturfredningsforening
REIDAR BREKKE.

Revidert
C. Nissen.

NORLAND NATURFREDNINGSFORENING
BODØ

Foreningens arbeid har av selvfølgelige
årsaker ligget nede både i 1942 og 1943
og noen årsberetning foreligger ikke.

BOKTRYKK
LITOGRAFI
DYPTRYKK
OFFSET

EMIL MOESTUE A
S
GRAFISK INDUSTRI - PAPIRINDUSTRI - PAPIRHANDEL
OSLO

overtar
skadeforsikringer

PRINSENS
GATE 12
OSLO

REALBANKEN

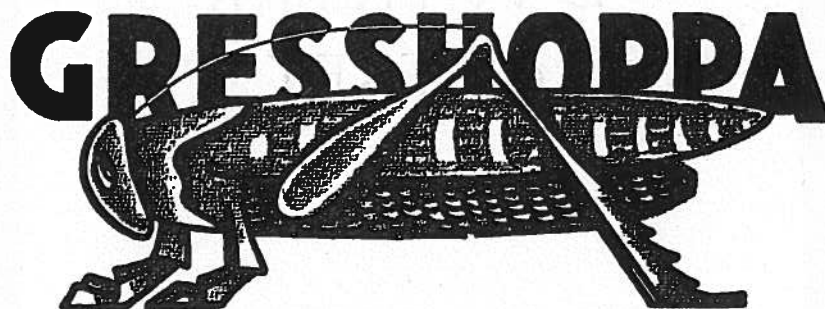
(A/s Kristiania Hypotek-
og Realkredit-Bank)

Opprettet 1886

Ansvarlig kapital og fonds:
kr. 10,450,000,00

Hovedkontor: Torvgaten 2
Telefon: Centralbord 30490

SPORTSARTIKLER
DET VERDENSKJENTE MERKE

FABRIKANTER

A
S **KOLBJØRN** **KNUTSEN** **& CO.**
SPORT & LÆRWARE FABRIKK OSLO

Gammelmeyers Boghandel

GUSTAV E. RAABE

Karl Johansgate 41-43, Oslo

Telf. 10701 - 11363 - 12145

Største lager av norsk og utenlandsk litteratur

*Husk
kontingenten!*

ØSTLANDSKE
KRETSFORENING

OLAF NORLI

BØKER
PAPIRSAKER

UNIVERSITETSGT. 24

WS
& CO
K-L-CHEMIE
R

ET GODT BILLEDE ERIKKE NOK
DET MÅ BLI GODT
REPRODUSERET!

FOT. WILSE

Wilh. Scheef & co.

ARBINGST. 1.-OSLO TELEFONER 45719-45522.

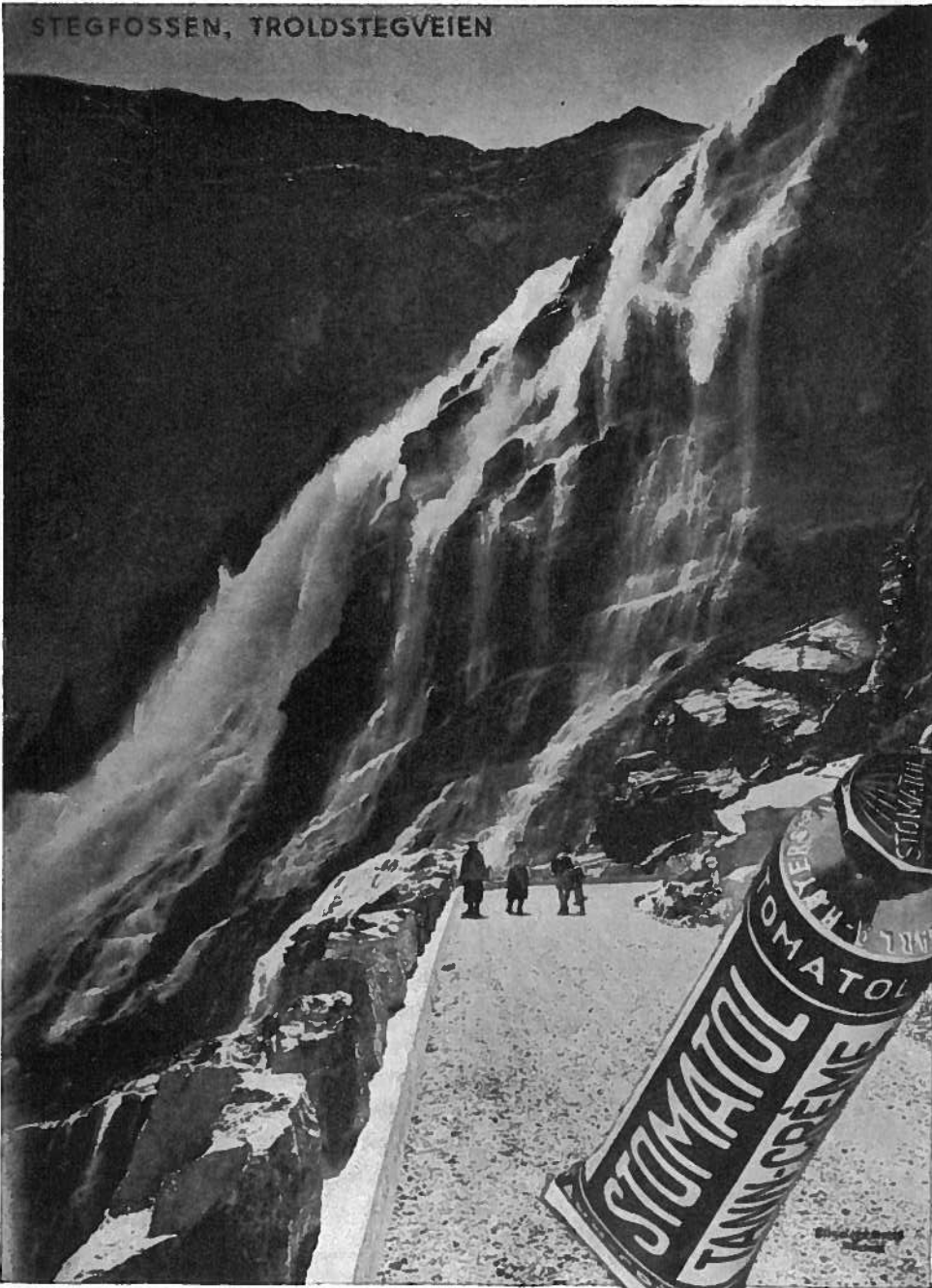

Illustrert
Familieblad

Ukens glede for voksne og barn.
Fåes overalt!

STEGFOSSEN, TROLDSTEGVEIEN

Den MEST MODERNE
ALLSIDIGST UTSTYRTE
KLISJÉ-BEDRIFT

"CLICHÉ"
A/S
GRUNNLAGT 1912
MAURITZ IVERSEN
10 PILESTREDET 10
OSLO
SENTRALBORD
16810

Dekk Deres
*brann-, innbrudd-, bil-,
ulykke-, ansvar-, glass-
og transportforsikringer*

i

A/S POLARIS
ASSURANCESELSKAP
OSLO

Planter, dyr og fisk.

*Gyldendals naturhistoriske serie
under redaksjon av prof. dr.
Bjørn Føyn med lektor Ingerid
Jorde som pedagogisk rådgiver.*

Broch: *Fisk* kr. 1,40
Broch: *Dyreliv i skogen* kr. 1,40
Hygen: *Botanikk* kr. 2,13
Natvig: *Insekter i hus og heim* . kr. 1,40
Rustad: *Strandens dyreliv* . . . kr. 1,40
Sømme: *Dyrelivet i en dam* . . kr. 1,40

GYLDENDAL

UTGITT AV
LANDSFORBUNDET FOR NATURFREDNING
I NORGE
DESEMBER
1945

Trykt hos Fabritius & Sonner